

Bitidningen

Bin gör skillnad

Aktiviteter i föreningar och distrikt • Sigill biodling
Savannernas honung • Vildsamhälle i majsbältet

Av Biodlare För Biodlare

Hög tid för invintring!
Vi har även emballage att låna ut om du vill sälja din honung.

FillyBoy
När du ska tappa din honung!
Kontakta oss för info.

Glas till honungsskörden!
Finns i många storlekar och varianter. Både Traditionella och nya.
Ring för pris och information!

Anmäl dig till vårt nyhetsbrev på www.lpsbiodling.se för att ta del av nyheter och erbjudanden!

LP:s Biodling AB

LP:s Biodling AB
Torstensbyn 14
661 94 Säffle
Tel: 0533-631 11
shop@lpsbiodling.se

Torpa,
43295 Varberg
0340-62 00 21

swienty
... for better honey

www.swienty.com

Besök vår hemsida: www.lpsbiodling.se

Honungsburkar - Glasburkar
Vi säljer glasburkar i plastpaket,
precis som vanligt, 350, 500, 700 gr
samt sexkantsburkar i olika storlekar

Skälderhuskupan

- Lång livslängd
- Stabil konstruktion
- Idealisk för vandringsbiodling
- Välsolerad
- Flera bottenalternativ

Honungsvärmare

Apistan & Apiguard
är idag godkänd receptfri
veterinär medicin och
inhandlas på apotek.

För mer info se
www.joelvax.se

Vaxsmältare
Valsning ingår

Skälderhusjackan

Flexikupan

- Lätt
- Förstärkta sarger
- Hög densitet
- Ingjuten rambärarlist
- Prisvärd
- Botten med var-roarbricka
- Storlek: LN, HLS

Joel Svenssons Vaxfabrik, 266 94 Munka-Ljungby

Tel: 0431 - 43 00 55, Fax: 0431 - 43 18 55

www.joelvax.se, E-post: info@joelvax.se, Frakt o exp.avgift tillkommer

Biodling i björndistrikt – en utmaning!

September månad är en fantastisk månad på många sätt. För oss i norra delarna av vårt land så har slungningen just avslutats och vinterfodringen är i full gång. Årets biodlingssäsong håller på att avslutas. Samtidigt som detta sker börjar en annan säsong. Det är den som jag kallar för den andra björnsäsongen.

Det är nu som björnen ska kolhydratladda inför vinteridet. I år är det på sina håll gott om blåbär i norrlandsskogarna vilket är björnens favorit. Välpollinerade blåbär är stora och håller hög sockerhalt. Mumma för nalle. Det händer dock att bisamhällets vinterfoder är en alltför stor lockelse för björnen. Har man sin bigård inom ett område där björnen brukar vistas så bör man skydda sina kupor med elstängsel. Det går att söka bidrag till detta hos länsstyrelsen och har man tur och dessutom bor i rätt län kan bidrag ges. Det är här det orimliga visar sig. Vissa länsstyrelser är mycket tillmötesgående medan man hos andra möts av kalla handen. Eftersom björnen ingår i den grupp av fem stora rovdjur som kallas för statens vilt omfattas den av rovdjurslagen och naturvårdsverkets författning. Det känns då inte rätt att samma författning ska kunna tolkas på så vitt skilda sätt beroende på var man bor. För biodlaren är det en lika kostsam tragedi att förlora en bigård oavsett om hemvisten är Kalix, Örebro, Gävle eller Östersund. Nyligen fick en av Sveriges större biodlingsföretag kasta in handduken och avveckla biodlingen på grund av återkommande problem med av björn förstörda bigårdar.

Olle Boman
Styrelseledamot
olle.boman@biodlarna.se

Detta rimmar illa med den av politikerna uttalade strävan att landsbygden ska ges förutsättningar att leva.

Statusen för, och allmänhetens medvetande om, biodling som en viktig del inom både jordbruket och det ekologiska systemet behöver stärkas. Här har vi alla en viktig uppgift att fylla.

SBR ska nu ta fram en rovdjurspolicy som till delar sammanfaller väl med den rovdjurspolicy som LRF nu antagit. Med den i hand kan vi sedan med större kraft driva biodlarnas intresse gentemot myndighet och departement. Policydokumentet är omfattande och ska läggas fram för godkännande på årsmötet nästa år men ett viktigt ställningstagande är:

Björnen hör historiskt till Sveriges fauna, men dess ökning över större områden är ett resultat av politiska beslut. De kostnader som skador och förebyggande arbete medför skall därför bekostas av staten fullt ut. Det är inte enskilda personer och näringar som skall bekosta allmänhetens och statens ambitioner i förvaltningen av rovdjuren.

En spännande säsong står för dörren.

Är det något nummer av Bitidningen du inte fått? Kontakta SBR:s expedition, 0142-482000, sbr@biodlarna.se

Bitidningen - medlemstidning för

Årgång 112

Redaktion: Bäckaskog 663, 69492 Hallsberg

Redaktör: Erik Österlund

Telefon: 0142-48 20 06

E-post: erik.osterlund@biodlarna.se

Bitidningen utges i 12 nummer årligen varav tre nr är dubbelnummer. Tidningen utkommer strax före aktuell månad.

Material- och annonsinformation: Sid 31.

Manusstopp den första i månaden, knappt en månad före utgivningsdagen.

Tryck: V-TAB Vimmerby

Trycks på miljövänligt papper. ISSN 0006-3886

Ansvarig utgivare:

Förbundsordförande Marita Delvert,

Grevgatan 35, 11453 Stockholm.

Telefon: 0142-48 20 08.

Epost: marita.delvert@biodlarna.se

Sveriges Biodlares Riksförbund är en politiskt, religiöst och etniskt obunden ideell organisation, som bygger på principen om frivilligt, individuellt medlemskap. SBR ska arbeta för att utveckla svensk biodling som näring och meningsfull fritidssysselsättning, numerärt, fackligt, socialt och innehållsmässigt.

Förbundsexpedition:

Trumpetarevägen 5, 59019 Mantorp.

Telefon: se telefonlista på sidan 31.

Plusgiro: 8685-0

Bankgiro: 413-6149

E-post: sbr@biodlarna.se

Adressändringar meddelas till förbundsexpeditionen.

Öppet: Mån-tors 08.00-16.00.

Fre 08.00-14.00

Webbplats: www.biodlarna.se

Aktuella nr kan av med. läsas via hemsidan.

Ett år gamla BT kan laddas ner från hemsidan

Läs Bitidningen även på Internet! Via hemsidan – www.biodlarna.se

Riksförbundsmötet – motionsbesluten	5
I bigården	6
Almedalsveckan 2013	8
Framtidsvecka i Alingsås	9
Aktiviteter i föreningar och distrikt	10
Sigill biodling du också!	15
Vildbisamhälle i majsbältet i USA	16
Savannernas honung	18
Min varroabekämpningsmodell	20
Honungens kvalitet i butik	22
Träff för inseminatörer	23
Pinna-system, Neonics, Biförlustprojekt	26
Brev till red., Årsrapporten, mm	28

Nästa nummer (10 – oktober-nr) utkommer i slutet av september. MANUSSTOPP: 1 september. Numret därpå (11/12-13) i slutet av okt. Manusstopp: 1 okt.

Manusstopp: Nr 1/2-1 dec, nr 3-1 feb, nr 4-1 mars, nr 5-1 apr, nr 6-1 maj, nr 7/8-1 juni, nr 9-1 aug, nr 10-1 sep, nr 11/12-1 okt

Omslagsbilden:

Bin gör skillnad för den biologiska mångfalden, för matproduktion, för familjeförsörjning – ja för hela livet. Foto: Hinrich Kuessner

i:et på omslaget påminner om att drottningen märktes röd i år.

Riksförbundsmötet – motionsbesluten

ERIK ÖSTERLUND

I juninumret fanns en rapport från riksförbundsmötet. Protokollet är skrivet, kontrollerat, underskrivet och kopierat. Här kommer en sammanfattning av motionsbesluten.

För de medlemmar som är särskilt intresserade kan man få ett exemplar av protokollet från expeditionen för en mindre kostnad, eller ladda ner från internet. <http://biodlarna.se/website1/1.0.1.0/140/1/>

MOTION NR 1 – Nytt system för att nominera valberedning i SBR

Motionen ville ge ett antal distriktsstyrelser, ett uppdrag som roterar mellan distrikten: – utse representanter till en grupp som nominerar valberedning
Riksförbundsmötet biföll motionen.

MOTION NR 2 – Årsrapporten i septembernumret

Motionen ville att årsrapporten skulle komma in en månad tidigare, dvs i septembernumret och att den inte skulle vara anonym.
Riksförbundsmötet biföll motionen.

MOTIONERNA NR 3 – Pollineringsersättning till alla biodlare

Motionen ville att SBR arbetar för att alla biodlare får ett statligt bidrag pga binas pollineringsinsatser.
Riksförbundsmötet biföll motionen.

MOTION NR 4 – Medlemsregistrets innehåll och distriktens och föreningarnas hemsidor.

Motionen ville att medlemsregistrets innehåll ses över, att hemsidesmallen för distrikten förbättras och att föreningarna hemsidor sorterar under distrikten.
Riksförbundsmötet ansåg motionen besvarad då nytt medlemsregister och nya hemsidor är på gång.

MOTION NR 5 – Våga växa-utbildning.

Motionen ville att kraftfulla resurser sätts in för vidareutbildning, en plan för genomförandet presenteras snarast.
Riksförbundsmötet tillstyrkte motionen.

MOTION NR 6 – Honungsförpackningen vid honungsbedömningen

Motionen ville att bestämmelser ang honungsförpackningen återinförs vid honungsbedömningen
Riksförbundsmötet beslutade att ge kvalitetskommittén i uppdrag att arbeta vidare med förpacknings- och kvalitetsfrågor. Med detta ansågs motionen besvarad.

MOTION NR 7 – Neonikotinoider

Motionen ville att SBR arbetar aktivt för att alla neonikotinoider förbjuds som betmedel och sprutmedel i Sverige.
Riksförbundsmötet biföll motionen.

MOTION NR 8 – Varumärkeskommitté

Motionen ville att SBR inrättar en varumärkeskommitté med syfte att bevaka och förhandla om SBR:s varumärken.
Riksförbundsmötet biföll motionen och beslutade att ge uppdraget till kvalitetskommittén.

MOTION NR 9 – Direktiv till varumärkeskommittén.

Motionen ville fastställa direktiv till varumärkeskommittén.
Riksförbundsmötet ansåg motionen besvarad.

MOTION NR 10 OCH 11 – Distriktsordförandekonferens och remissinstans

Motionerna ville ordförandekonferens hålls varje år och att distrikten blir remissinstans för viktiga frågor.
Riksförbundsmötet biföll motionen.

MOTION NR 12 – Medlemsavgift för nya medlemmar

Motionen ville att nya medlemmar skulle betala full melemsavgift.
Riksförbundsmötet avslag motionen.

MOTION NR 13 OCH STYRELSEFÖRSLAG – Förtjänstecken

Motionen ville att SBR skulle avskaffa medaljer och förtjänstecken.
Riksförbundsmötet avslag motionen och antog styrelsens förslag på förändring som innebär att utmärkelser finns kvar men inte i form av medaljer och förtjänstecken. Även icke medlem skall kunna få utmärkelse.

MEDLEMSAVGIFT

Medlemsavgiften till SBR centralt höjdes med 35 kr till 385 kr för 2014 för fullbetalande medlem. För familjemedlem kvarstår 40 kr. För juniormedlem höjs avgiften med 50 till 100 kr per år till riksförbundet.

Åker du till Kiev och Apimondiakongressen i september?

JAG ÄR TACKSAM OM DU HÖR AV DIG TILL MIG! Vi vill förstås vinna omröstningen om kongressen 2017 och behöver din hjälp under dagarna i Ukraina. Vi vill också i förväg skicka dig lite information om de aktiviteter som vi planerar på plats.

Marita Delvert, ordf SBR

marita.delvert@biodlarna.se

073 6737428

Biodlingskommittén har tagit på sig att skriva artikelserien I bigården i år. Vilka vi är finns att läsa i nr 1/2. Den som ansvarar för utskriften heter Per Thunman och har varit biodlare sedan 1980 och bor i Nacka utanför Stockholm.

Nu är förhoppningsvis den mesta honungen skördad. I vissa delar av landet kan ljungen ge en betydande skörd i slutet av augusti och början av september. Om man har ett bra ljunghonungdrag kan det löna sig att skaffa en honungslossare, antingen enskilt eller i den förening du tillhör. Eftersom det är sällan jag får ljunghonung och endast i ett fåtal ramar har jag inte investerat i en sådan.

Enkel honungslossare

Jag fick i stället tipset att använda en hårborste med glesa strån och små kulor i ändarna på dessa för att röra om i cellerna så att den tixotropa honungen blir lättflytande och låter sig slungas. För att få bättre ergonomi flyttade jag handtaget. Se bilden. Det har fungerat bra även för den sega bladhonung som bina drar in vissa år. Kostnaden är blygsam, mindre än 50 kr.

Finkristallin honung

För att den kristalliserade honungen skall få en messmörsliknande konsistens måste den vara finkristallin. Om honungen får

kristallisera spontant, och det kan ta från några dagar till några månader beroende på halten av glukos, bildas grova kristaller. Dessa känns i munnen och ger poängavdrag vid en eventuell honungsbedömning. Man måste därför röra honungen medan den kristalliserar. För att slippa vänta i veckor innan kristallisationen startar, med risk för ökande vattenhalt och jäsnings, ympar jag honungen. Hur det går till finns att läsa i förra numret.

Vinterdödlighet och varroa

Det har visat sig att en gemensam egenkap vid de höga vinterdödigheterna är närvaron av varroa. Det blir en balansgång för biodlare vid val av behandlingen mot varroan. En effektiv behandling gör att bina inte kommer att kunna selekteras med avseende på god varroatolerans, en mindre effektiv behandling ger initialt stora förluster.

Läs gärna i förra numret av Bitidningen om John Harbos testmetod för att kunna selektera på VSH-bin. Drömmen är ju att kunna få bin som, liksom de asiatiska,

Per Thunman

Tänk på:

- Invintra starka samhällen med äggläggande drottningar
- Behandla mot varroa
- Rensa ut gamla ramar

själva kan hålla nere kvalstermängden till en ofarlig nivå.

Försök att genomföra varroabehandlingarna samtidigt i ert område. Reinvasionen kan annars bli besvärande. Det är de bin som föds i augusti och september som övervintrar och ska ge en bra start åt samhällena under våren. En tidig behandling med myrsyra efter honungsskörden hjälper till,

Invintringstips

Invintra bara starka samhällen med unga drottningar. Se också till att gamla mörka ramar tas bort. Det är bättre att slå ihop svaga samhällen före invintringen än att ha flera svaga som kanske dör. Tidningspappersmetoden beskrev jag i förra numret.

Ett snabbare sätt för sammanslagning, som jag inte provat inför invintring men väl vid sammanslagning av skaksvärmar, är att blanda lite eterisk olja, jag använde lavendelextrakt, i vatten som man sprutar på de båda svärmarna. De får då samma lukt och sammanslagningen avlöper utan slagsmål.

En enkel honungslossare.

Om ni inte redan har matat för vintern tänk på att samla ramarna med täckt yngel i ena delen av kupan så att fodret samlas i sammanhängande ramar. De bör placeras i ena änden av yngelrummet. Om foder-ramarna är fördelade i två delar av kupan kan bina dö av svält om vintern blir lång och kall. Binas vinterklot går inte över tomma ramarna där ynglet kläckts efter matningen för att komma åt de fyllda. Det går att arrangera om ramarna efter inmatningen också, men vänta inte för länge.

Vaxhantering

Ramar som haft många generationer yngel blir mörka och cellernas storlek minskar. De ramar som inte släpper igenom ljus skall bytas. Samla ihop dessa ramar och lämna in för ursmältning. Kom bara ihåg att ramarna inte får skickas förrän efter den första oktober. Den regeln är till för att minimera risken för smittspridning. Det är ganska lätt att bygga en solvaxsmältare för att smälta ut vaxet. Vissa föreningar har också skaffat en ångsmältare. Fråga styrelsen i din förening vad som finns. Det utvunna vaxet kan lämnas till någon redskapsfabrik eller gjutas i egen regi med de formar som finns att köpa. Mellanväggarna blir lite tjockare än de som är valsade men bina bryr sig inte. Om man hanterar sitt eget vax vet man vilka föreningar som kan finnas däri.

Gå på möten

Miss a inte chansen att träffa andra biodlare. Lokalföreningarna och distrikten brukar ha tillfällen då man träffas och diskuterar och visar olika metoder inom biodlingen. Fråga gärna de mer erfarna biodlarna hur de gör i olika situationer, men bli inte förvånad om olika personer ger olika svar. Det finns flera sätt som leder till bra resultat. De olika rasföreningarna brukar också ha möten där man kan lära sig mycket.

Alla lokalföreningar är inte så aktiva. Har ni tips eller önskemål om vad er förening skulle kunna göra bör ni kontakta styrelsen. Ställ gärna upp själv som funktionär i styrelsen. En förening är inte bättre än vad medlemmarna gör den till.

Med en gjutform kan du göra dina egna vaxmellanväggar.

Apimondia

Vill man få internationella impulser kan jag rekommendera att besöka Apimondias kongresser. De äger rum vartannat år med tusentals deltagare, vartannat år i Europa och vartannat år i någon annan världsdel. I år är det i Kiev i Ukraina och 2015 i Taejeon, Sydkorea. Sverige kandiderar att få arrangera Apimondia 2017, i konkurrens med Italien och Turkiet. Vilket land som blir arrangör kommer att avgöras genom omröstning vid kongressen i Kiev i slutet av september. Apimondia grundades år 1895 under annat namn och fick nuvarande namn 1949. Det har sitt högkvarter i Rom och har sju permanenta kommittéer – apiterapi, bihälsa, biologi, ekonomi, pollinering och biblommor, landsbygdsutveckling och teknik och kvalitet. Under

kongressen brukar det vara parallella föredrag inom respektive kommitté under tre-fyra dagar. Det är också ett tillfälle för tillverkare och försäljare av bireddskap och biprodukter att visa upp sig på den utställning som pågår under hela tiden. Det brukar också genomföras ett antal studieresor som avslutning. Jag kan verkligen rekommendera ett besök.

Marita Delvert, vår ordförande i SBR, vill att ni som åker till Ukraina nu i slutet av september kontaktar henne. Det åker en delegation från SBR centralt, speciellt med tanke på Sveriges ansökan för 2017. Hennes kontaktuppgifter finns på näst sista sidan i denna tidning.

Apimondia är en stor internationell kongress som ger många upplevelser. Här en bild från Argentina.2011.

Almedalsveckan 2013

SBR och BF bade gemensam satsning för att nå politiker och allmänhet under politikerveckan i Almedalen på Gotland i somras. Till höger ses informationsblad och program.

BINA BEHÖVER HJÄLP, NU!

Under flera år har det rapporterats om minskande bimagder. De senaste veckorna har det åter kommit rapporter om mycket hög vinterdödlighet både i Sverige och utomlands. I Sverige har vi i år hela 22% vinterförluster och tappet för den svenska binäringen är minst sagt märkbart. Vilken annan näringsgren inom lantbruket hanterar ett avbräck i djurbeståndet i den storleksordningen? För en yrkesbiodlare med 300 samhällen innebär det en förlust av bin till ett värde av ca 150 000 kronor och totalt för Sveriges samtliga biodlare ca 225 miljoner kronor.

För en biodlingsföretagare är detta förödande för lönsamheten men de största förlorarna är vi alla då frukt och bärodlingar, lantbruket och den biologiska mångfalden är helt beroende av pollinerande insekter. Pollineringen ger även stor effekt på tillgången av lingon, blåbär, skogshallon, björnbär osv. som både djur och människor är intresserade av.

FN (UNEP) har tagit tag i frågan genom att i början av juni hålla en konferens om problemet. Europeiska och amerikanska forskare kan inte se någon enskild anledning till problemet utan tror att det beror på en kombination av fyra olika saker Dessa är:

Sjukdomar och framförallt Varroakvalster.

Ett litet kvalster som suger "musten" ur bina och försvagar samhällena så att de kan duka under eller angripas av andra sjukdomar. Bekämpningsåtgärder finns men kvalsterna börjar anpassa sig till vissa av dem. Nya bekämpningsalternativ och resistent bin behövs.

Bekämpningsmedel.

Ett antal bekämpningsmedel i lantbruket innehåller bifientliga substanser, t.ex. Pyretroider mot jordloppor och rapsbaggar. På tapeten är också de så kallade Neonikotinoiderna som används för att beta utsädet. De har i laborieförsök visat sig kunna påverka bina så att de får sämre orienteringsförmåga.

Bristande kunskaper hos biodlare

Vi biodlare måste skaffa oss bättre kunskaper om hur vår näring påverkas av förändringarna i landskapet och inom andra näringar och vad vi kan göra för att möta detta. Det behövs fler utbildningsinsatser.

Bristande biodiversitet

Kanske viktigaste frågan för närvarande är den utbredda effektiviseringen av jordbruket som lett till att kantzoner och småtytor med vilda blommor försvunnit. Det behövs fler sorters pollen och nektar producerande växter i vårt landskap för att bina ska ha en bra chans att klara sig. Ensidig pollentillgång har visat sig kunna sätta ner binas vitalitet. Det hastar med åtgärder som ger mer pollen och nektarproducerande växter.

Vi uppskattar det ökade anslaget till det s.k. Nationella honungsprogrammet som regeringen aviserat, men det krävs mer insatser.

- Vi vill se att Sverige utnyttjar de möjligheter som EUs nya jordbrukspolitik ger för att stödja pollinerande insekter och mer pollen- och nektarproducerande växter i såväl jordbruks- som skogslandskapet.
- Vi vill se att frågan om uppdatering av bisjukdomsförordningen prioriteras upp så att den äntligen blir reviderad och så att biodlare som tvingas förinta samhällen pga. sjukdom får en skälig ersättning för detta.
- Vi vill se en bättre samordning av dessa frågor mellan Departement och myndigheter ansvariga för landsbygds utveckling respektive miljö.
- Vi vill se en helhetssyn och tidsplan i en samlad aktionsplan för att hjälpa bina!

Dessa och andra frågor om binas betydelse för oss människor kommer vi att diskutera under vårt seminarium i Almedalen den 3 juli (se separat program).

Program för Bi-seminarium i Almedalen

Hur överlever du om bina dör?

- Inte bara honung – flera ekosystemtjänster!

Många olika pollinatörer finns inom ekosystemet, inte bara honungsbin. Genom samhällets utveckling med förändringar inom miljö och odlingslandskap, hotas dessa vilket leder till en minskad biologisk mångfald.

Vi vill genom detta seminarium lyfta fram olika frågeställningar inför framtiden, både problem och möjliga lösningar som inte behöver kosta stora pengar. Hur ska olika produktionsgrenar i ett modernt samhälle samexistera och utvecklas tillsammans, utan att vissa produktionsområden tar skada? Hur ska vi kunna bevara den biologiska mångfalden? (Se Regeringens satsning på ekosystemtjänster.)

Sveriges Biodlares Riksförbund och Biodlingsföretagarna genomför seminariet tillsammans för att belysa den svenska moderna biodlingen, med problem och behov, men även situationen för andra pollinerare.

På onsdag förmiddag visas filmen "Inte bara honung!" i Folkets Bios tältsalong kl 10.00. Den beskriver den allvarliga situation som bina befinner sig i runt om i världen.

Följande talare är medverkar:

Thomas Dahl, ordförande Biodlingsföretagarna, **Roger Tiefensee**, miljötalesman C och Riksdagsledamot

Johanna Sandahl, vice ordförande Sv. Naturskyddsföreningen, **Anniqa Nygård**, vice ordförande LRF

Frans Brozén, ordförande Samodlarna i Sverige (Ekologiska odlarna), **Marita Delvert**, ordförande SBR

Debatt mellan föredragande och samtal med publiken

Framtidsvecka i Alingsås

Skolföreläsning med Bee Urban
19 mars klockan 12.00 på Palladium

Extra föreläsning för allmänheten
19 mars klockan 18.30 på Palladium

I Alingsås arrangerades Framtidsveckan i mars. Initiativtagare var Omställning Alingsås och Studieförbundet Alingsås - Kungälv. Framtidsvecka tjänar som en paraplyorganisation som tillsammans med Alingsås kommun och andra aktörer står för en gemensam marknadsföring och lokalbokningar. Under detta paraply får intresserade föreningar möjlighet att bjuda in intressanta föreläsare, anordna workshops och presentera sina verksamheter på olika sätt. Varje förening och organisation svarar för sitt arrangemang men med stöd av paraplyorganisationen.

Alingsås biodlarförening var engagerad från början och beslöt att göra något som riktade sig både till barn och en intresserad allmänhet. Detta resulterade i att vi tillsammans med Studieförbundet

Vuxenskolan och Sparbanken Alingsås engagerade Bee Urban från Stockholm. Det blev en fullsatt föreläsning på förmiddagen där publiken var skolungdom i årskurserna 4-9. Och en föreläsning på kvällen som lockade 50-60 personers publik bestående av intresserad allmänhet.

Klimatförändringen har börjat förändra förutsättningarna för liv på jorden på ett skrämmande sätt. Mångfalden är hotad. I det här arbetet tycker vi biodlingen har sin givna plats. Vi är mycket nöjda med Framtidsveckan. Cirka 90 programpunkter medförde mycket utrymme i media. Framtidsveckan kommer att genomföras 2014 också. Då hoppas vi att kunna visa slungning och andra moment i biodlingen på ett tilltalande sätt.

Sören Hansson

100-åringar

Biodlarföreningar har funnits länge. Mer än en har fyllt 100 år. Den 14 april var det dags för Sollentuna Bf att fira 100 med en middag på restaurang Stinsvillan.

Red

Bidöden uppmärksammas i media

Den höga vinterdödligheten i vintras har uppmärksammas på flera olika sätt i media i sommar. Statistiken pekar på i genomsnitt ca 23 %. En del biodlare har förlorat nästan alla sina bin. Binas roll i det ekologiska systemet belyses. Filmen *Inte bara honung* har naturligtvis också bidragit till att bina uppmärksammas av allmänheten. Orsakerna till de förhöjda vinterförlusterna av bisamhällen diskuteras bland forskare, biodlare och allmänhet. Kvalster, patogener, lantbruksgifter, näringsbrist och vinterfoder är faktorer som nämnts. Binas roll har skapat en trend i storstäder, främst Stockholm kanske. Där kan man t ex adoptera ett bisamhälle för 60000 kr. 25 bin kan också adopteras för 2 kr/st.

Red.

Källor bl a:

<http://www.atl.nu/lantbruk/massd-d-oroar-forskare>

<http://www.dn.se/ekonomi/ny-trend-i-stan-adoptera-ett-bi/>

Rimforsa Bf visade biodling på familjedag

När Kinda kommun den 16 juni anordnade familjedag med en mängd olika aktiviteter på Valö utanför Björkfors i Södra Östergötland, var bl.a. Rimforsa biodlarförening en av de föreningar som visade upp sin verksamhet.

Hildegard Nufer hade en observationskupa med bin. Intresserade i alla åldrar kunde se hur den märkta bidrottningen gick omkring och lade ägg i tomma celler. Samtidigt var det ”nya bin” som kröp ur sina celler.

Åke Karlsson visade upp sin egentillverkade uppstaplingsbikupa, och tillsammans med Hildegard informerades besökarna om föreningens biodlingsverksamhet. Även en tavla med foton kunde studeras.

Honung, även nyslungad, fanns att köpa. Det knöts även kontakt med några besökare som hade för avsikt att starta upp

med biodling. De utlovades hjälp att komma igång. Med ett utmärkt väder summerades dagen som lyckad för föreningen.

Åke Karlsson

Informativ biodlarträff i Örnsköldsvik

Örnsköldsviks Biodlarförening hade söndag den 9 juni en lite sen Vårträff ute hos Vanja Strands bigård i Tennviken.

Under vårträffen deltog även medlemmar ur Tvillingsta biodlingsgrupp tillsammans med drygt 40-talet andra intresserade biodlare från trakten. Ulla och Hans Löfgren från Stöcksjö Biredskap var också närvarande, för att ta upp beställningar och leverera tillbehör till biodlarna.

För oss som ännu räknar oss till nybörjarna, var det mycket värdefull information som vi fick under träffen. Vår erfarenhet är att just biodlare är väldigt villiga att hjälpa varandra med råd och tips, för att underlätta för varandra och som vägledning till nybörjare.

Denna vinter har varit svår för våra små flitiga ”husdjur”, då 23 % av biodlarnas samhällen dött mot normalt 13 %, enligt Sveriges Biodlares Riksförbunds enkät. Vid träffen framkom att vi har liknande erfarenhet även inom Ö-viks Biodlarförening. En av orsakerna tros vara att vintern varit lång. Förra sommaren var dålig, så bina fick dålig näring. Kanske vinterutfodringen inte var tillräcklig för en så lång vinter. Förlusten av bisamhällen drabbar inte bara biodlarna själva utan även samhället i stort, eftersom bina är så

viktiga och effektiva pollinerare.

Fruktodlare brukar hyra in bikupor under pollineringssäsongen, eftersom bina både bidrar till rikligare skörd och även till att frukterna blir jämnare och finare i formen. Det gäller även t.ex. jordgubbar. Att det blir fler arter och bönor i ”baljorna” genom god pollinering, är det nog inte många som känner till. Bina uppskattar även blommor som för oss människor är oansenliga, då de gärna söker sig till hallon ris, vinbärs- och krusbärsbus-

kar. Att bärskördarna blivit rikare, har vi redan kunnat konstatera ute på vårt koloniområde i Tvillingsta.

Nu börjar binas ekonomiska betydelse uppskattas även på EU-nivå. Därför kommer man i framtiden förhoppningsvis att än mer värdera biodlarnas viktiga sysslor och se dem som en tillgång för hela samhället och därmed uppmuntra en yngre generation till att ta vid och hålla biodlingen vid liv.

Anders Edlund

Göran Norberg visar hur vaxsmältningsmaskinen fungerar ute hos Vanja Strand. Foto: Anders Edlund

Vallbymässan i Eskilstuna

Den första Vallbymässan invigdes med ett vackert tal hösten 2012 av Eskilstuna kommuns ordförande Jimmy Jansson där han framhöll vikten av initiativ för att främja landsbygdutveckling, internationella kontakter och inte minst biodling.

Teodoro Perez överlämnade en bok om sin hemstad Guadalajara. José de la Cueva läste upp en hälsning från borgmästaren i nämnda stad om välgång för mässan. Jimmy svarade med att skicka en bok om Eskilstuna till borgmästaren i Guadalajara.

Paradise Honey från Finland, Alkarena från Spanien och Bihuset från Stockholm ställde ut biodlarredskap. De var nöjda och lovade återkomma i år på nästa Vallbymässa. Honungsprodukter såldes från Spanien, Portugal och flera andra, bl.a. Stavtorps bigårdar och Eskilstuna biodlareförening.

Biodlare från bl.a. Eskilstuna, Strängnäs, Stockholm, Örebro, Malmköping och Blekinge besökte mässan. Men för lite allmänhet kom, vilket missgynnade försäljningen av honung och andra biprodukter. Heder åt Sörmlandsbygden som var den enda tidning som bevistade mässan. Ute kunde man köpa läcker kebab baserad på kött från vildsvin och rådjur.

Marita Delvert, ordförande i Sveriges Biodlares riksförbund, vägdes på traditionellt sätt av Teodoro assisterad av biodlarna Henrique Santiago, Portugal och Ulf Lögdahl, Sverige. Klädd som en vandrande spansk honungsförsäljare, överlämnade Teodoro, glasbägaren med inskription till

Eskilstuna kommuns ordf Jimmy Jansson tackar för boken han fick.

SBR:s ordförande vägs för att få pris för sin vikt i honung.

Teamet bakom mässan, fr v: Ulf, José, Teodoro, Nils och Birgitta.

Marita Delvert. Hon fick det fina priset "Sin vikt i Honung" och var mycket glad för det, men ansåg att priset egentligen inte var till henne själv utan till alla svenska biodlare som gör ett fantastiskt arbete. Hon framhöll också vikten av att vi kan utbyta erfarenheter med andra över gränserna. Helt enkelt att se hur andra gör. Biodling är viktigt.

Ulf Lögdahl

Tomelillaortens Bf 100 år

Under pågående riksförbundsmöte firades 100-års jubileum i Tomelillaortens Bf. Trettonde april för hundra år sedan samlades några biodlare på ett kafé i centrala Tomelilla och bildade en interimsstyrelse. Under de hundra åren har föreningen vuxit till att i dag innefatta även Sjöbo & Ystads kommuner. Föreningen har även förvärvat en mindre fastighet där vi träffas under sommarhalvåret och har denna plats godkänd för rasparning av buckfast.

Ett av föreningens stora namn och eldsjäl tillika hedersmedlem är Kjell-Erik

Olsson som belönades med guldnål på firandet. Han har lagt ner ett stort engagemang både i Tomelillaortens Bf och Buckfastföreningen.

Ett fyrtiotal medlemmar kom för att vara med vid firandet som bestod av mingel därefter föreläsning av Bengt Nihlgård med temat neionikotoider. Ingrid Bondeson representerade Skånedisrtiketen och överlämnade ett körsbärsträd till vår föreningsbigård. Därefter bjöds det på middag och kaffe.

Föreningen känner medvind och har de senaste åren haft ett 20-tal nybörjare

Kjell-Erik Olsson fick en guldnål ur Bo Linddabls hand.

på kurserna. Medlemsantalet är över 100 och föreningen är en av de större i Skåne.

Nu hoppas vi på en fortsatt stark förening och en god skörd av honung och många avläggare med bra drottningmaterial.

Joban Wallin

Nytt mot varroa i Ludvika

Ludvikabygdens biodlarförening blev i maj inbjudna på premiärvisning av *Api Profi Therm*, det senaste inom bekämpningen av Varroa, hemma hos Richard Rossa i Ulriksberg. Metoden är naturvänlig, giftfri och skadar ej bin eller yngel.

Richard Rossa och hans fru Cornelia flyttade för några år sedan från München i Tyskland till Ulriksberg, det natursköna området kring Fredriksberg och ett stenkast från skalden Dan Anderssons Skattlösberg.

Med sig hade Richard 70 stycken bisamhällen. Så biodling är inget nytt för honom och han blev snabbt medlem i Ludvikabygdens biodlarförening där man ser honom som en stor tillgång med sitt kunnande.

Tyskland har stora problem med Varroa och det fanns inga bra och enkla behandlingsmetoder, tycker Richard. Att använda syror eller gifter är inget alternativ för honom, så under år av olika försök har han tagit fram denna bekämpningsmetod.

Metoden är att använda värme, biet tål ca tre grader högre värme än Varroa och detta utnyttjar Richard i sin patenterade värmelåda som han valt att kalla *Api Profi Ther*.

Värmen tillförs sakta och stegvis i samhället med hjälp av värmelådan som får sin strömförsörjning från t.ex. ett bilbatteri. Lådan sätts ovanpå ett avtäckt samhälle.

Temperaturen mäts noga med IR-sensorer på olika nivåer i samhället och beroende på storlek på samhället så är behandlingen klar efter ca en till två timmar. Även Varroa i yngelcellerna dödas eller skadas så de dör efter någon dag, så Var-

Värmelådan placeras på bisamhället och behandlingen startas.

roa tas bort närmare 100 % i ett behandlat bisamhälle.

Vi fick ett medhavt samhälle behandlat under visningsdagen, ett krainersamhälle på Svearamar som var behandlat under hösten med Apistan.

På nedfallsskivan låg det fyra stycken döda kvalster direkt efter behandlingen. Att få ca fyra stycken kvalster i nedfallet är normalt nu på våren säger Richard, men om det är tio stycken eller fler skulle det leda till katastrof i samhället till hösten, menar han. Efter behandlingen var bina lugna.

Vi fick även se Richards övriga biodlingsredskap, hur han gjuter egna vaxmellanväggar, hans vakumslunga som bildar undertryck och därigenom suger ut honungen, vaxrenseri samt hans vågkupa

som är uppkopplad till internet och ger löpande information om nederbörd, viktökningar och temperatur i samhället till alla runt om i världen som är intresserade.

Richard har för avsikt att börja tillverka och sälja sin uppfinning. Han testar just nu metoden på så många olika bisamhällen som möjligt med olika rammått, bottnar och antal lådor för att den ska bli så enkel som möjligt att använda.

Det behandlade samhället som biodlarföreningen hade med sig har följts upp under sommaren och utvecklingen har varit normal eller t.o.m. bättre.

Klas Fürtig

Medalj till Lidköpings Herr Bi - Ingvar Odh

Ingvar Odh är utan tvekan Lidköpings mest kända biodlare. Han började med biodling tillsammans med sin fru redan 1974. 1975 började Ingvar hålla kurser för blivande biodlare i Studieförbundet Vuxenskolornas regi. Detta höll han på med fram till 2012. Under alla dessa år var han även en förgrundsfigur i dåvarande Lidköpings-Kållands Biodlareföreningen i olika befattningar. 1985 invaldes han i SBR:s styrelse. Han ingick i styrelsen till 1992.

Under denna tid höll han veckolånga kurser om biodling på lantbruksskolan i Lillerud i Värmland. 1993 erhöll han en utmärkelse från Skaraborgs läns Hushållningssällskap. Han har nu fått SBR:s stora silvermedalj.

Ferdinand Mican

Sekreteraren i Lidköpings Bf överlämnar SBR:s stora silvermedalj till Ingvar Odh (t.b.) Foto: Lennart Hellmén

Säker honung i Norrbotten

Norrbottens Biodlardistrikt i samarbete med Bodens Biodlarförening och Studieförbundet Vuxenskolan genomförde 16 mars utbildning. Ingemar Wahlström från SBR föreläste.

Säker Honung, Svenskt Sigill, Honungsbedömning och aktuellt inför kongressen och vad som sker inom förbundet. Som vanligt när frågan GMO och dess påverkan på biodlingen kommer upp, blev diskussionen intensiv.

Honungsbedömning vidtog och ett tiotal honungsburkar analyserades med skiftande synpunkter på innehåll och kvalitet. Bredden på vad våra medarbetare producerar även i Norrbotten är stor. Bedömning av honung är ett spännande och intressant område, och flera av deltagarna kommer säkert att lämna in honung till sin förenings honungsbedömningskommitté. Så det torde nog bli flera föreningsstyrelser som snabbt får börja på att utbilda sig i honungsbedömning.

Som summering av det kapitlet hävdade flera att även emballaget för ho-

Ingemar Wahlström, t v, och biodlare från Norrbotten.

nungen borde på något sätt bedömas för att säkerställa att endast god kvalitet på honung säljs vidare.

Locksäkring är lämplig att använda för att säkerställa varans kvalitet vid försäljning.

Dagen avrundades med en genomgång av motionerna inför riksförbundsmötet. En i allt givande utbildningsdag var den spontana reaktionen från flera deltagare.

Tage Jacobson

Biodlare utbildar sig till ledare

Drygt tioalet biodlare från biodlarföreningarna i Älvsbyn, Piteå, Kalix, Luleå och Boden, samlades under två dagar för att förkovra sig hur man på bästa sätt kan leda sina föreningar, och alla de nya biodlarna som nu strömmar till. Utbildningen leddes av Ingevald Holmqvist från Piteå, även han biodlare. Utbildningen genomfördes i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan.

Första dagen behandlade varför vi har föreningar och vad de nya biodlarna kan få ut av att vara medlem. Inte bara lagar och regler, utan även den sociala samvaron har en stor betydelse, bl.a. för att ha någon att fråga till råds, när man inte förstår sig på binas uppförande.

Det har visat sig att kunskapen om vad som gäller i en förening, på många håll minskar i takt med att allt färre söker

sig till föreningslivet, utan bara umgås sterilt digitalt.

Nästa utbildningsdag såg vi hur våra verksamhetsplaner kan förbättras och vad vi önskar göra i föreningen.

De som vill lära sig biodling blir fler, bland dem många kvinnor. Just nu deltar över 30 nya biodlare i studiecirkel i Norrbotten.

Tage Jacobson

Ingevald Holmqvist, längst t h, och medlemmar från Älvsbyn, Arvidsjaur, Piteå, Kalix, Luleå och Boden.

Leksands biodlare fick miljöpris

Leksands Kommuns "största arbetsgivare" har fått pris.

– Vi har uppemot 70 000 arbetare i varje samhälle, så nog är vi störst alltid, säger Lars Törnblom med glimten i ögat.

Centerns miljöpris 2012 gick till Leksands Biodlarförening. På självaste Världsmiljödagen fick Leksands Biodlarförening ta emot diplom och 2000 kronor av Centerpartiet i Leksand.

– Bin är viktiga!, slog Ulrika Liljeberg fast när hon överlämnade priset tillsammans med partikamraterna Kenneth Dahlström och Aarno Magnusson.

– Det känns bra att kunna ge er den här uppmuntran och dessutom tillverkar och säljer ni en god lokalprodukt, fortsatte Liljeberg.

Just nu är dock lokalproducerad honung en bristvara. De fruktade varroakvalstren skördade många samhällen i vintras. En av dem som råkat illa ut är Bertil Andersbengts från Hjortnäs, biodlare sedan 1970-talet.

– Båda mina samhällen gick åt. Vi får se om jag skaffar nya eller inte.

Politikerna fick även en snabblektion i bikunskap. Bland annat vet de nu att mäta bin är mycket snällare.

– När de svärmar äter de först så mycket att de klarar sig ett par dagar, där-

Biodlarföreningen i Leksand fick Centerns miljöpris. Här ses Sieglinde Törnblom, Kenneth Dahlström (C), Aarno Magnusson (C), Lars Törnblom, Kay Gladen, Bertil Andersbengts, Ulrika Liljeberg (C) och Sven-Erik Klasér.

för är bisvärmar inget att vara rädd för, sa Bertil Andersbengts.

Sieglinde Törnblom slog fast att förutom alla goda produkter så är bina de nyttigaste djuren i lantbruket tack vare pollineringen. Hon passade också på att lyfta fram föreningens utbildning för nya medlemmar.

– Den är unik. Jag önskar att det funnits något liknande när jag började med bin en gång i tiden!

De 2000 kronorna ska föreningen använda till föredrag och fortbildning för alla medlemmar

Text och foto: Annki Hällberg

Honungsbedömning i Växjö

Medlemmarna i Växjöortens biodlarförening samlades på hösten på Bastanäs för att få sin honung bedömd. Det var fullsatt och en trevlig kväll med sommarens alla bihistorier surrande i luften.

Närmare 30 biodlare lämnade in ett prov. Dessa bedömdes av honungsbedömningskommittén, Ulf Björnsson och Gunnar Pålsson. Alla prover godkändes och det var några få anmärkningar (mest om honungens konsistens).

Åsa Karlsson

Certifiering med Svenskt Sigill – Alla kan!

SIRI BÄCK

– Det står för svenskt, det står för Sverige, och det känner kunderna igen! säger Birgitta Augustesen när Bitidningen frågar henne om Svenskt Sigill.

Birgitta har anslutit sig till Svenskt Sigill via SBR, något som man nu hoppas att allt fler ska göra.

Svenskt Sigill – vad innebär det? Jo, Svenskt Sigill är ett kvalitetssäkringssystem. Om man som producent blir godkänd, certifierad, och får använda Svenskt Sigill-märket, då vet både handeln och konsumenterna att spårbarhet, dokumentation och skötsel fungerar som det ska. Svenskt Sigill är en slags garanti för att hela tillverkningskedjan är okej, något som allt fler handlare börjar kräva.

– Det finns två vägar att gå om man vill certifiera sin biodling via Svenskt Sigill, berättar Anders Lignell på SBR. Antingen kan man göra en enskild certifiering och gå direkt till Svenskt Sigill, eller så kontaktar man SBR för en så kallad gruppanslutning, med en grupp biodlare under gemensam ledning via SBR.

Små förändringar

– Tidigare hade Svensk Honungsförädling AB (HF) en gruppanslutning för biodlare, men den finns inte längre kvar. SBR tyckte att certifieringen hörde till medlemsnyttan och bestämde sig för att dra igång, fortsätter Anders.

– Det blir både betydligt billigare och enklare för biodlaren att gå via SBR, och vi vill göra det så smidigt som bara möjligt.

Om man vill certifiera sig och få använda Svenskt Sigill-märket, så börjar man, i stora drag, med en första certifiering, och på denna följer egenkontroll, revision via SBR och även tredjepartsrevision. Dessutom kontrolleras SBR utifrån.

– Allt detta kan låta krångligt, men verkligheten är en annan, förklarar Anders. För en vanlig biodlare krävs inga

Svenskt Sigill-märket står för hög livsmedelskvalitet, god djuromsorg, miljöansvar och en garanterat svensk produkt.

stora omställningar i arbetssättet. Det är framförallt dokumentationen som man får vara mer noga med. Kommer man väl in i tänket är det väldigt lite att ändra på, berättar Anders, och jämför med Bihusesynen.

– Förutom att handeln ställer krav, och fördelen ur marknadsföringssynpunkt, ligger det en trygghet i att veta att man levererar en livsmedelsgodkänd produkt. Man vet att man har ordning på grejerna, på allt från samhällena till slungrummen, avslutar Anders.

”Inget att vara rädd för!”

Birgitta Augustesen kontaktade SBR när hennes handlare ställde krav på en tredjeparts-certifiering.

Anders Lignell

– Jag är ju redan medlem i SBR, så det föll sig naturligt att gå den vägen. Dessutom är det väldigt prisvärt, säger Birgitta och skrattar varmt. Jag har inte ändrat någonting i min biodling, annat än kanske fått lite bättre koll på mina bin. Det enda jag fick göra var att skriva ut säkerhetsdatablad, bland annat till oxalsyran. Svenskt Sigill är den enklaste certifieringen, tycker jag.

Birgitta hade redan en bra dokumentation för varje samhälle, och använde tänket från Bihusesynen sen tidigare. Det underlättade inför certifieringen, men Birgitta upplevde övergången som väldigt smidig.

– Svenskt Sigill är inte krångligt, inte avancerat!

Är du intresserad av att certifiera din biodling via Svenskt Sigill? Kontakta SBR för mer information och intresseanmälan!

Se även www.svensksigill.se, och klicka dig fram till deras sidor för biodling.

Vildbisamhälle i majsbältet i USA

LARRY GARRETT

I höstas samtalande jag med en lantbrukare som planerade att riva ett litet ödehus i vilket ett vildbisamhälle levde. Han har flera tusen hektar att sköta om och ville ta bort byggnaden så att han inte behövde manövrera runt den.

Lantbrukaren letade efter en biodlare som kunde ta hand om bina. Jag förklarade mig villig, men ville inte göra det så sent på hösten. Han gick med på att skjuta upp rivningen till våren 2013.

Lokalbefolkningen berättade att bin bott i väggen i minst sju eller åtta år. Jag är ingen förespråkare av att ta bort vilda bin. Jag skulle hellre lämna dem ostörda och ta rätt på naturliga svärmar. Jag gjorde ett undantag eftersom bina här var till besvär och i behov av räddning.

Jag skar ut kakorna och kunde omplacera bin, yngel och drottning utan större problem. Jag tog hand om bina och ska-

kade ner dem i kupan allteftersom jag arbetade mig nerifrån och uppåt då jag skar ut kakorna. Jag skördade också ca 20 kg honung och många hinkar med vax. Jag placerade yngelkakorna i ramar av Hoffmantyp av medium storlek (3/4 langstroth kallas så i USA). Jag använde gummiband för att hålla kakorna på plats i ramarna. Efter en vecka hade bina byggt fast kakorna vid ramarna och jag kunde ta bort gummibanden. Drottningen hade då börjat lägga ägg igen.

Kakverket för vildbisamhället var 40 cm x 15 cm x 244 cm stort. Det hade tagit i besittning 146 liter av de 255 liter som fanns tillgängliga i den ihåliga väggens hålrum.

Ingången var nära botten av hålligheten i väggen och under bisamhället. Cellstorleken varierade mellan under 5,1 mm och 5,3 mm för arbetarceller. Storleken på dröncellerna var 6,5-6,6 mm.

Det var svårt att med säkerhet säga vad avståndet var från mitt till mitt på kakorna. Kakorna var fästa i varierande vinklar mot den bakre väggen vilket försvårade sådana mätningar. Den nedre tredjedelen av kak-

Den lilla byggnaden var den enda landmärket och omgiven av stora fält med majs, vete och soja.

Savannernas honung

SEBASTIAN SPIEWOK

I den här regionen avverkades åtskilliga träd. Efter det fanns det inte mycket kvar av den fruktbara savannen – varken för människor eller bin.

Föreningen för tysk-afrikanskt samarbete stödjer biodlingen i Togo för att ge fattiga människor en inkomst och samtidigt skydda savannen.

På savannen i norra Togo står ett enormt Baobabträd med ett vitt utskjutande grenverk. Inte mindre än 20 bisamhällen har här byggt sina bon. Även i grannträden surrar det oavbrutet. Den här delen av savannen i norra Togo är otroligt rik på nektar och hyser därför mängder av bisamhällen. Men bara några kilometer längre bort ser det helt annorlunda ut. Trädet är nedhuggna och regnet har spolat näringsämnen ur marken så att varken växter, djur eller människor kan leva där.

Med hjälp av ett biodlingsprojekt vill Verein für Deutsch-Afrikanische Zusammenarbeit, DAZ (föreningen för tysk-afrikanskt samarbete) stoppa den fortsatta ödeläggelsen av denna biotop.

Entusiasm för biodling

Det allra viktigaste målet som föreningen DAZ har satt upp är att bekämpa fattigdomen i länderna Togo, Burkina Faso och Ghana. Hittills har man framförallt satsat resurser på att möjliggöra skolgång för

barn från fattiga familjer, sörja för att föräldralösa barn tas omhand och ge människor tillgång till rent dricksvatten.

Styrelseordförande Hinrich Kuessner fick idén att starta ett biodlingsprojekt i föreningens regi när han besökte ett framgångsrikt biodlarprojekt startat av Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (Sällskapet för tekniskt samarbete) i Burkina Faso. Där fick han veta att savannen är en av Afrikas bästa regioner vad gäller potentiella honungskördar och att biodlingen dessutom utgör en miljövänlig inkomstkälla för fattiga människor.

– Det var särskilt biodlarelevernas entusiasm som uppmuntrade mig, minns Kuessner. Trots att människornas fattigdom och nöd bara växer, accepterar de inte vilket hjälpkoncept som helst.

I Togo bedrivs knappast någon biodling med fasta bigårdar alls. Den honung som finns kommer från honungsjägare, som skär ner vaxkakorna direkt från träden och sedan säljer dem på marknaden utbredda på plastpåsar. Av den anledningen strävar man med detta projekt inte bara efter att utöka biodlingen utan även efter att uppnå en bättre honungshantering. Genom en bättre honungskvalitet kan biodlarna begära högre priser och säkra en bra inkomst.

Ett vildbisambälle har byggt sitt bo i ett 1000 år gammalt baobabträd. Trädet delas av ett tjugotal andra vildbisambällen.

Medarbetare i biodlingscentret pressar honung från uppköpta honungskakor.

Det finns möjlighet att hjälpa till att finansiera projektet genom att köpa "skogsaktier" för ca 200 kr. Man köper då en bit skog i de områden där projektet bedrivs.

Information finns på www.waldaktie-savanne.de eller kan fås via Janne Mårtensson: pelarne.bi@telia.com. Man kan även sätta in pengar på DAZ:s konto: DAZ.e.V. Konto-nr 232008256 i Sparkasse Vorpommern med banknummer 15050500. Mer information finns på: www.daz-eu.de eller www.bienenjournal.de

Försäljningskedja

Projektet hjälper framförallt tio byar i norra Togo. För att kunna finansiera inköp av biodlingsutrustning får de blivande biodlarna ett mikrolån (ett mindre lån som används för att stimulera småföretagsamhet i tredje världen) som de senare kan betala tillbaka med hjälp av inkomsterna från honungsförsäljningen. De säljer då sina honungsfyllda vaxkakor till så kallade honungskake-insamlare som är bosatta i varje by. Ofta är dessa honungskake-insamlare byns skollärare. Eftersom dessa inte sällan är de enda läs- och skrivkundiga människorna i byarna, är det de som snabbt inser vikten och värdet av denna uppgift. Honungskake-insamlarna säljer sedan honungskakorna till marknadsvärde vidare till ett nyinrättat biodlarcentrum i Dapaong, Togos nordligaste stad.

Kuessner hoppas att lärarna genom dessa extrainkomster ska få en starkare anknytning till regionen.

– Regeringen skickar ut dem att arbeta för en låg lön i dessa avlägsna trakter. Ofta får de snabbt ett bättre erbjudande någon annanstans och flyttar vidare.

Utbildningscentrat

I biodlarcentrat pressas sedan honungen ur vaxkakorna. Man planerar att skaffa slungor så småningom. Dock har det i åtskilliga andra projekt visat sig att ett alltför snabbt införande av teknik från västvärlden inte alltid är det bästa i Afrika. Därför vill man i det här projektet försöka hitta

en bra blandning av afrikanska traditioner och europeiska hjälpmedel.

Centrat tappar upp honungen i rena och lufttäta kärl under varumärket "Miel des savanes". I huvudstaden Lomé såldes den första skörden slut på bara några dagar tack vare denna förbättrade hantvering. Där är många invånare beredda att betala ett högre pris för lokal honung om den är av bra kvalitet.

På grund av dessa framgångar ska man i framtiden inrätta ett fast försäljningsställe i Lomé. Biodlarcentrat består för tillfället av ett renoverat skjul omgivet av ett bitätt nät, men planeringen av ett större utbildningscentrum är redan i full gång. Den nya byggnaden ska inte bara innehålla utrymmen för biodlarverksamhet utan även klassrum och verkstäder för hantverk, så att man bland annat kan utbilda nya biodlare och tillverka bikupor.

Som arkitekt har föreningen lyckats engagera Diébédo Francis Kéré. Denne unge, afrikanske arkitekt har sitt kontor i Berlin och har med sin byggstil redan fått flera utmärkelser. För allmänheten är han mest känd som den arkitekt den bortgångne regissören Christoph Schlingensiefel valde för det operahus han ville uppföra i Afrika. (Detta projekt fortsätter trots regissörens bortgång. Mer information finns att hitta på www.operndorf-afrika.com/en).

Kéré använder sig framförallt av material som finns på plats. När han planerar sina byggnader utgår han från traditionella byggnadssätt och förbättrar dessa med

hjälp av sina egna erfarenheter. Därmed är hans byggnader alltid väl anpassade till de förhållanden som råder på plats. Den viktigaste aspekten är dock att Kéré kan övertyga de infödda om vikten och nyttan av en viss byggnad.

– De betraktar därmed byggandet som sin sak och vårdar sedan resultatet efteråt, förklarar Kéré fördelarna.

Bin höjer trädens värde

Genom att sammankoppla biodlingen med ett plantskoleprojekt vill man även hjälpa till att skydda savannen. Att träden bevaras är i förlängningen en förutsättning för att biodlingen ska kunna fungera i den här regionen. Men mot detta talar skogsavverkningen och dess effekter, som sakta men säkert förvandlar savannen till stäpp.

Invånarna faller träden för att använda dem till bränsle för sin matlagning.

– Det är svårt att få människorna här att lyssna till argument mot att fälla träden, säger Kuessner, men om de ser ett finansiellt värde i träden eftersom de levererar nektar och därmed ger pengar, kanske de låter dem stå kvar.

Man får inte underskatta värdet av bra dragväxter.

– Många projektdeltagare hade aldrig förr tjänat så mycket pengar som de tjänade på honungsförsäljningen, berättar Kuessner.

Han uppskattar att så lite som tio samhällen skulle kunna försörja en hel familj. På så sätt kan projektet erbjuda fattiga människor en bra inkomst och i samarbete med plantskolorna dessutom motverka att savannen förstörs.

Artikeln är tidigare publicerad i Deutsche Bienenjournal nr 5 2011 och är översatt av Mia Mårtensson.

Foton: Beluga post och Hinrich Kuessner

Min varroabekämpningsmodell

ANDERS BERG

I Bitidningens juli/augustinummer 2013 framgår det att resistens mot den aktiva substansen i Apistan (taufluvalinat) är rätt utbredd i Sverige. Det förvånar mig inte alls.

Redan i slutet på 90-talet hade jag mina aningar att resistens kommer att uppstå förr eller senare om man endast använder detta medel mot bekämpning av varroa.

Biodlare som är ut och är in använder Apistan måste tänka om! Det är av stor vikt att man finner andra bekämpningsmetoder, och därmed kanske bara använder Apistan var tredje år. Om man nu väljer att använda det alls.

Jag nämner här lite om de metoder jag använder som komplement till Apistan. Min strävan är att inte använda Apistan oftare än var fjärde år. Detta helt enkelt för att slippa ovanstående problem och dessutom finns det andra enkla bekämpningsmetoder att tillgå.

Mjölksyrebehandling på avläggare

Att göra avläggare ligger mig varmt om hjärtat. Små samhällen som skapas på försommaren, som sedan växer till sig under

sommaren till invintringsdugliga samhällen är rogivande att följa. Görs avläggaren på rätt sätt påverkar det inte nämnvärt honungsskörden från moderssamhället. Man kan till om med hindra delningsdriften på samhällen som kanske rusar i väg i utvecklingen för fort på våren.

Alla mina avläggare sprayar jag med mjölksyra. Görs avläggare med en äggläggande drottning kan man redan efter några dagar genomföra första mjölksyrebehandlingen. Jag gör fyra behandlingar, med en veckas uppehåll. Därmed hinner allt yngel krypa ut en gång.

Görs avläggare med en mogen cell väntar jag med behandlingen tills drottningen har börjat lägga ägg. Det är viktigt att man påbörjar detta innan ynglet täcks. Jag brukar nöja mig med tre behandlingar med en veckas mellanrum.

När ovanstående behandlingar är gjorda har avläggarna relativt få kvalster och jag brukar nöja mig med detta. Visserligen kan man duscha av avläggarna en sista gång efter att de är infodrade på hösten.

En bonuseffekt med avläggarebildning är att man tar bort kvalster från moderssamhället, och därmed skapar en gynnsam situation för samhället, när vinterbina på sensommaren skall produceras.

En tvådelad drönnarram som kan användas för utskärning av drönaryngel. Foto: Bo Malmgren.

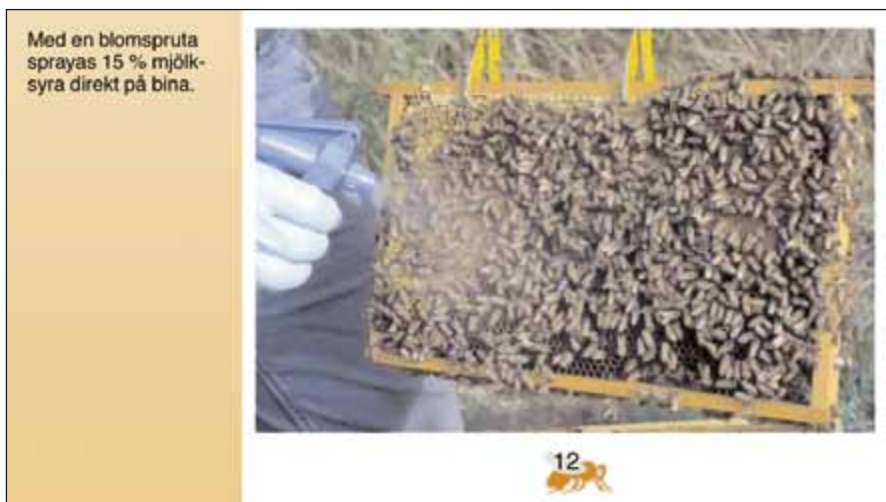
Drönnarutskärning

Drönnarutskärning är ett bra komplement, och kan därmed ta bort en del kvalster som lyckades överleva behandlingen föregående höst. Det är viktigt att drag råder när man sätter i byggramen för drönnaryngel. Görs inte detta under drag slutar det ofta med att bina inte bygger ut ramen och bina anlägger viseceller istället. Ha koll på när ynglet täcks så att man hinner skära bort drönnarynglet innan det kläcks. Råder det bra drag hinner man ofta med att skära bort drönnaryngel i flera omgångar.

Oxalsyrebehandling

Neddröppning av oxalsyra i bisamhället på hösten är en enkel och effektiv metod att hålla nere kvalstermängden under vintern.

Dock är det viktigt att samhället redan på sensommaren har låg kvalsternivå. Är det för mycket kvalster i mitten av oktober, när behandlingen görs med oxalsyra, så har tyvärr klockan redan slagit "fem över tolv". Därför är det av stor vikt att man tidigare har gjort avläggare eller drönnarutskärning på försommaren.

Sid 12 från "Varroabekämpning med ekologiska medel" som finns att ladda ned och läsa från Jordbruksverkets hemsida:

<http://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/varroabekampning-med-ekologiska-metoder.html>

Är man inte tillfreds med neddroppningsmetoden kan man i november eller december månad förånga oxalsyran i stället.

Apistan

Vill man ha Apistan i sitt behandlingsprogram bör man sträva efter att endast använda medlet var tredje år. Då borde utsikterna att få resistent kvalster mot Apistan vara små.

Det är viktigt att man placerar remsorna rätt i bisamhället. Placera dem i anslutning till foderkoppen. Här passerar de flesta bina när man börjar ge vinterfodret. Det är binas kontakt med remsorna som gör att kvalstren ramlar av bina och dör.

Avslutning

Jag har försökt beskriva de olika bekämpningsmetoder jag tillämpar istället för att använda Apistan varje år. Jag vill vara tydlig och påpeka att varken Apistan, oxalsyra eller mjölksyra hör egentligen hemma i något bisamhälle. Men utan dessa medel är min bedömning, att inom något år inträder jag i den skara biodlare med hög vinterdödlighet och tills sist kommer samtliga mina bisamhällen att kollapsa och dö. Tråkigt – men sant! För mig är valet enkelt. Jag fortsätter att använda ovan beskrivna medel! Jag vill ha kvar mina bin. Medel som jag inte själv använder såsom tymol löst i T-röd, myrsyra eller Apiguard hör egentligen inte heller hemma i bisamhället.

Jag använder Apistan högst vart tredje år. Jag är noga med att se till att de placeras i närheten av foderkoppen i samband med infodringen med vinterfoder.

I varje bigård bör man på ett enkelt sätt kunna kontrollera antalet kvalster som ramlar ner och dör. Helst bör kontrollen kunna ske utan att behöva öppna kupan. Sträva efter att något bisamhälle i varje bigård har en anordning så att nerfallna kvalster kan kontrolleras enkelt.

Oxalsyrabehandling gör jag med droppmetoden. Oxalsyra kan också förångas med en förångare. Använd skyddsutrustning. Info om förångaren: www.biovet.ch/en/Imkerei/varroxx-vaporizer.html

Socketlösning såld som honung

I början på juni stoppades en socketlösning som såldes under namnet Midyat Honung. Det var miljönamnden i Södertälje som slog till. Socketlösningen innehöll fruktos, glukos och honungssarom. 19 ton stoppades. En del hade sålts vidare till Finland och Litauen vars myndigheter kontaktats. Produkten kommer från Turkiet. Myndigheterna där har också kontaktats.

Red.

Källor:

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/19-ton-falsk-honung-stoppat_8250516.svd
<http://www.slv.se/sv/grupp3/Pressrum/Nyheter/Pressmeddelanden/Falsk-honung/>

Honungens kvalitet i butik

CALLE REGNELL, ordf Honungsringen

Honungsringen är en oberoende ekologisk förening som arbetar med kontroll av honungens ursprung och kvalitet. Medlemmar i föreningen är större biodlare i Sverige som vill ha kontroll på sin produktion och analysera att den uppfyller EU:s Honungsdirektiv. Vi utför även analyser av i handeln förekommande honungsprodukter samt bistår med rådgivning i frågor rörande honungskvalitet och ursprung.

Honungsringen har varit i kedjornas butiker och handlat! Vi valde de största, ICA, Axfood, COOP, Willys och Citygross och köpte av deras sortiment på hyllorna. Avsikten var helt enkelt att se vilken kvalitet som honungen hade. En kontroll av hyllkantsmärknings genomfördes också. Resultatet växlade från en produkt helt underkänd, en som endast får säljas som bakhonung till helt godkända produkter. Vi köpte totalt 14 prover och analyserade dem på vattenhalt, HMF och diastasaktivitet (enzym). Hyllkantsmärknings var avvikande i endast ett fall. Man hade använt ordet "äkta" vilket man inte får göra för honung. Produkten har tidigare märkts med "äkta" på burken men efter påpekande från Honungsringen togs det bort!

Vattenhalt

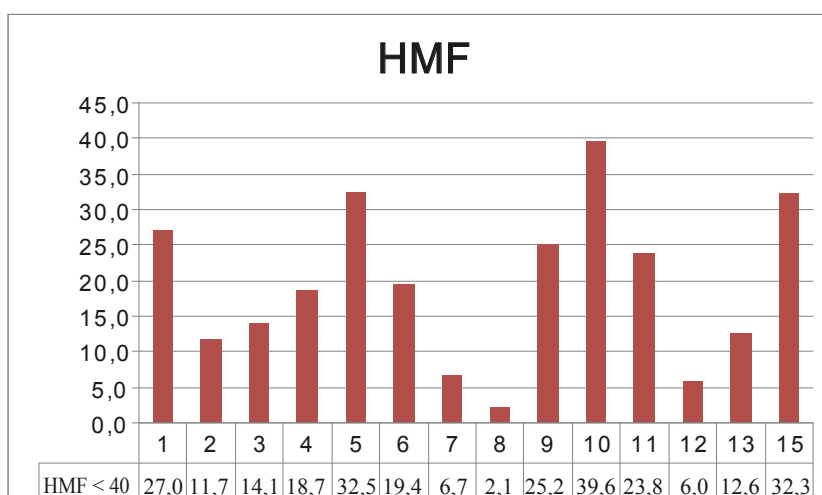
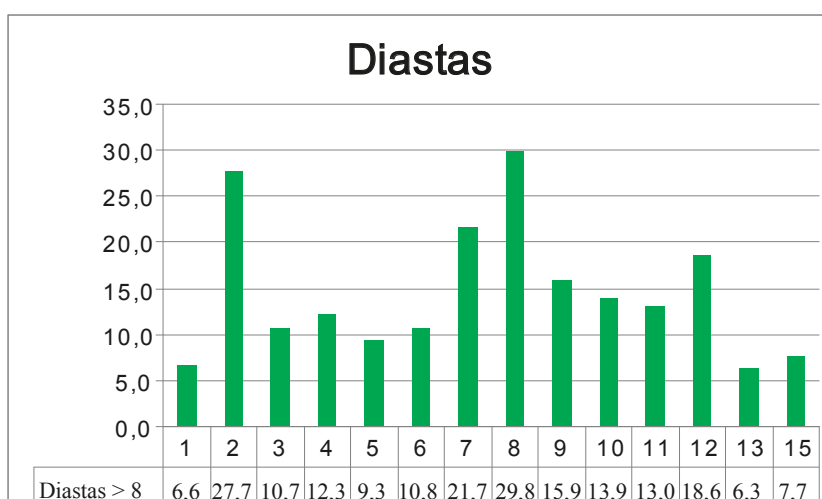
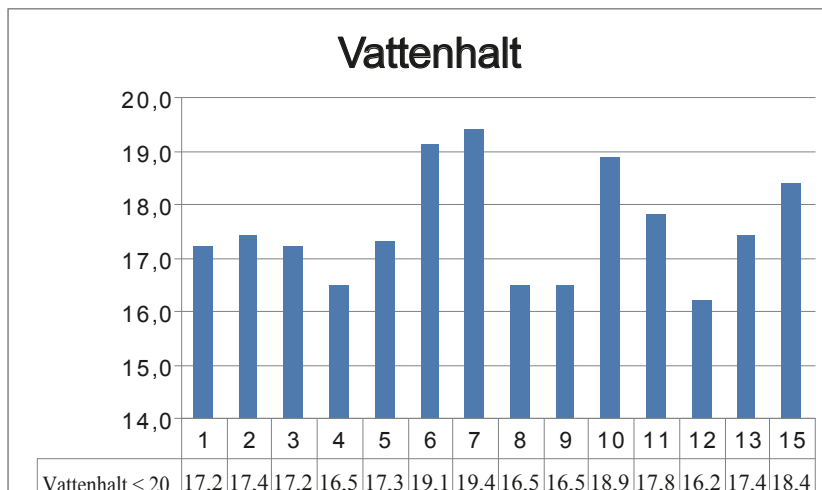
Som framgår av vattenhaltstabellen ligger inget prov över den tillåtna gränsen.

Diastas, enzymaktivitet

Gränsvärdet för enzymaktivitet är mer än 8 och ett prov ligger under detta värde. Den honungen är alltså ej godkänd enligt honungsdirektivet. Det andra provet som ligger under gränsvärdet kan klassas som bagerihonung. Det provet hade det högsta kilopriset!

HMF

Samtliga prov ligger under gränsvärdet < 40 men ett ligger precis under gränsen! Honungen kan ha stått olämpligt i butiken, exponerat för starka lampor som hållit honungen vid förhöjd temperatur eller behandlats olämpligt vid slungning och/eller packning! Undersökning om orsaken pågår. Det är mycket ovanligt att HMF-värdet ligger högt.

De provtagna affärerna och produktcenterna har informerats om resultatet och några har reagerat på avvikande analysresultat och lovat åtgärda problemen.

Vill du testa din egen honung? Den vanligaste frågan är: Vilken sort är detta? Svaret kan man då få från en pollenanalys. Då kan man sälja sin honung som sorthonung och kanske höja priset. Om man har

en ny anläggning kan det vara intressant att göra en enzym- eller en HMF-analys för att se att linjen fungerar utan att man förstör honungen. Utöver detta kan vi förmedla analyser av de flesta problem man kan finna vid hantering av honung och bin. Hör av dig till info@honungsringen.nu !

Träff för inseminatörer

En grupp inseminatörer ur ligusticaodlarna hade sin årliga träff helgen 13-14 juli för utbyte av erfarenheter och avelsmaterial. Ett material som gått runt bland en handfull avlare i många år, med en viss försiktig inblandning utifrån. Bl.a inköptes några samhällen från Owe Svensson vid hans bortgång. Ett av dessa bedömdes som avelsvärda. Så i och med detta finns Owe's bin med i våra stamtavlor. Vi tycker detta känns bra, att på detta sätt hedra en duktig bi- och drottningodlare.

Fokus hade i år lagts på några inte helt vana inseminatörer, som på ett bra sätt kunde vägledas genom att ingreppet överförs med en kamera på mikroskopet till bildskärm. Tillgång till nyttillverkade membransprutor fanns också. Dessa är lättare att hantera än de på marknaden förekommande kolsprutorna.

Meningen är att de yngre deltagarna i träffen kan ta vid när de äldre slutar, till fromma för aveln inom ligustica. Sammankomsten avslutades med lunch på söndagen. För den svarade fru Viola, som för övrigt hade hela marktjänsten. Vi tackar henne varmt för detta.

Karl-Henrik Lindqvist

*Gruppen samlad för drönerfångst.
Fr. v: S-E Källberg, Åke Fredriksson, Jörgen
Claesson, Åke Flood, Stig Engberger, Åke Bränn,
Karl-Henrik Lindqvist.*

Åke Bränn i arbete framför utrustningen.

Någon som har "pinna"-system?

Min man övertog ett par samhällen 1962 i Emmaljunga, som ligger i norra Skåne. Det var en äldre herre, som hoppades att den unge mannen skulle ta över och fortsätta med biodling, då han själv inte orkade med längre. Så blev det. Tråguporna och bina övertogs, och därmed systemet med pinnar mellan ramarna.

Vi har så haft bin sedan dess förutom några år på 1970-80-talet. När vi åter satte igång behöll vi systemet. När jag nu besöker andra biodlare, så avundas jag dem allt att de kan ha plast- eller glasskivor och alltså se sina bin utan att behöva öppna!! Men för mig känns detta så naturligt och vant att jag ändå fortsätter med detta system. Måste ju annars bygga om och ändra en hel del i kuporna, och så viktigt känns det inte.

Men nu undrar jag: Finns det fler än jag som har det så här? Är eller var det något specifikt för den trakten? Finns det på andra platser i landet? Skulle bli väldigt glad om jag fick svar på dessa frågor!

*Karin Persson, Björstorp
Södergård 1, 34013 Hamneda.
Tel 0730-651967
karin.persson@ljunghby.nu*

Karin och hennes bin, med pinnar mellan topplisterna. Som synes ingen bigång över ramarna.

Neonikotinoider ändrar binas arvsanlag

Ny forskning från brittiska forskare finner exponering för neonicotinoid insekticider orsakar förändringar i honungsbin gener.

Vid The University of Nottingham har gjorts en studie som publicerats i den vetenskapliga tidskriften Plos One. Den genomfördes under realistiska fältförhållanden och visade att en mycket låg exponering av bara två miljarddelar påverkar aktiviteten hos vissa av honungsbinas gener.

Forskningen, som leds av Reinhard Stöger, docent i epigenetik i universitetets School of Biosciences, är den första omfattande studien som tittar på förändringar i aktiviteten hos honungsbins gener kopplade till en av de nyligen förbjudna neonikotinoiderna, imidakloprid.

Forskarna fann att celler hos honungsblivarver var tvungna att arbeta hårdare och öka aktiviteten hos gener som är involverade

i att bryta ner gifter, troligen för att klara av insektsmedlen. Gener som är involverade i regleringen av energi till cellerna påverkas också.

Sådana förändringar är kända för att minska livslängden på den mest studerade insekten, den vanliga bananflugan och minskar sannolikheten för att en larv ska överleva till vuxen ålder.

– Även om larver fortfarande kan växa och utvecklas i närvaro av imidakloprid, verkar stabiliteten i utvecklingsprocessen att äventyras, säger Stöger. Om bina utsätts för ytterligare påfrestningar såsom skadedjur, sjukdomar och dåligt väder är det sannolikt att den nedbrytande takten ökar.

Studien har finansierats av The Co-operative Group, som en del av sin Plan Bee kampanj.

– Detta är en mycket viktig forskning, vilken tydligt visar på förändringar i honungs-

biet genaktivitet som en följd av exponering för ett bekämpningsmedel, som för närvarande är i allmänt bruk i Storbritannien, säger Coop Sustainable Developments verksamhetsledare Chris Shearlock.

– Som en del av vår Plan Bee-kampanj som introducerades 2009 har vi intagit försiktighetsprincipen och förbjudit användningen av sex bekämpningsmedel med neonikotinoider, inklusive imidakloprid, i produktionen av våra egna varumärken som gäller färska och frysta produkter och har välkomnat det senaste beslutet av EU-kommissionen att tillfälligt förbjuda tre neonicotinoider. Detta kommer att möjliggöra forskning om effekterna på både pollinatörer och jordbrukets produktivitet.

Red.

Källa:

<http://home.ezezone.com/1636/1636-2013.07.03.10.03.archive.html>

EU-pilotprojektet "Framtagning av övervakningssystem för biförluster" säsongen 2013-14

Pilotprojektet har nu avslutat själva besöks- och provtagningsdelen för säsongen 2012-13. Nu inleds en ny säsong. Projektet pågår i Skånes-, Västra Götalands-, Stockholms- och Uppsalas län. De biodlare som finns med i länsstyrelsens register i de medverkande länen har chansen att kunna bli utvalda för att delta i denna "hälsoundersökning", helt kostnadsfritt. Biodlare som varit med i den första omgången kommer delvis att bytas ut mot nya. De som slumpas ut att vara med kommer att bli kontaktade för ett första besök från mitten av augusti till mitten av september. Ni kan läsa mer om projektet på www.jordbruksverket.se > djur > olika slags djur > bin och humlor > biodlingsprojekt. För ytterligare information kontakta gärna Lotta Fabricius Kristiansen

lotta.fabricius-kristiansen@jordbruksverket.se eller på telefon 036-156027.

En "ny" aktör på honungsmarknaden

Gårdshonung är ett företag på honungsmarknaden som grundades i december 2011 av ägaren till LP:s biodling Lars Pettersson och Keiko Schönberg. I början av 2013 köpte Jakobsens A/S i Danmark aktier i bolaget som därmed ägs bolaget gemensamt av Lars Pettersson, Keiko Schönberg och Jakobsens A/S.

Man säger att man vill skapa en stark, svenskt förankrad honungsleverantör. Med utgångspunkt i honung som en 100 % naturprodukt vill de utveckla kategorin för svensk och importerad honung.

LP:s Biodling AB är en stor inköpare av svensk honung, med tappning och försäljning av svensk honung.

Jakobsens A/S har många års erfarenhet av detaljhandel – både i Sverige och i Danmark. Man räknar med att säkra konkurrenskraftiga priser på importerad honung till svensk detaljhandel.

Gårdshonungs inriktning är 100 % ren honung. Det gäller hela processen från inköp och produktion till försäljning. De kommer att sträva efter ett större utbud av olika svenska honungssorter och att ta fram flytande honung baserat på erfarenheterna från Danmark.

Red.

GMO-raps godkänt av EU

Tre genetiskt modifierade rapsorter har godkänts för framställning av foder och livsmedel. Det är Bayer som fått godkänt sorterna Ms8, Rf3 och Ms8xRf3.

Red

Källa:

www.atl.nu/lantbruk/gmo-raps-godk-nns-av-eu

LigusticaGruppen

ÅRSMÖTE, lördagen den 28 september kl 10 på Brunstorps Wårdshus, Rasta i Huskvarna. Årsmötesförhandlingar och föredrag. Anmälan om deltagande senast den 16 september till PO Wagnsgård: 0705114858, 036-50509, wagnsgard@allt2.se (OBS, ny lokal.) Välkomna!

Ett bis tankar kring en spilld droppe sockerlösning

"När biodlarn för en gångs skull bjuder på mat får man inte klaga på bordsgrannarna."

Nils-Erik Persson

Brev till redaktionen

Honung från vaxsmältning

Jag har några år smält mitt ramvax i en "vaxmaja" som fungerar bra. Efter några dagar när vaxet stelnat, är där i botten honung och vatten (ånga från vaxmajan). Kan man ge detta som vinterfoder eller drivfoder till bina eller går det att använda till något annat eller är det bara till att slå ut i avloppet?

Medlem i Åsbovi

Redaktionen svarar:

Roligt att du tar vara på ditt eget vax. Det känns fint att förvandla gamla svarta ramar till värdefullt vax. Vattenblandad honung går inte att spara. Den jäser om den får stå. Om man kan ge den till bina i vinterfodret skulle jag vilja säga beror på hur hög HMF-

halten är. Det kan man något så när avgöra genom att bedöma hur mycket honungen har mörknat efter uppvärmningen i vaxmajan. Är honungsvattnet mycket mörkt är sannolikt HMF-halten för bina ohälsosamt hög, speciellt för vinterfoder. Men för att göra mjöd är det väl lämpat, om man skulle vilja göra det. Det finns recept på detta i årets majnummer av Bitidningen. Nu kanske du inte får så mycket sådant honungsvatten i förhållande till hela mängden sockerlösning som du planerar att ge bina så det kanske inte spelar så stor roll att blanda in det. Men jäst honungsvatten ska du absolut inte ge som vinterfoder. Både HMF och alkohol gör att bina måste tömma tarmen tidigare än annars.

Pasagas snelgrovebräda

Jag håller med Erik Österlund om att Pasaga Ramics metod med snelgrovebräda i drottningodling fungerar väl. Jag har gjort tre serier denna säsongen och det blev bra! Pasagas metod är snarlik den metod jag har odlat drottningar med tidigare men genom att använda mig av Snelgrovebräda spar jag in ett tidsödande moment och antagningsprocenten är oförändrad eller något högre (70%).

Hälsa Pasaga och tacka.

Fredrik

Ramtvätt och vaxrenseri

Ny verksamhet på Kriminalvårdsanstalten Asptuna i Norsborg

I höst, från och med 1 oktober erbjuds biodlarna i Mälardalen den välkomna möjligheten att få lämna ramar och vax för rensning på Kriminalvårdsanstalten Asptuna i Norsborg. Anstaltens syfte med den nystartade verksamheten är att ge motiverande sysselsättning för de intagna samtidigt som man tillgodoser de lokala biodlarnas behov.

Här finns redan mångårig erfarenhet att bedriva biodling och i år har man satsat och byggt ut bigården och man tänker övervintra 12 samhällen. Nästa år planerar man att sätta upp en bigård till inne på anstaltsområdet.

Den långsiktiga ambitionen inom biodling är att utveckla kompetensen inom kriminalvården bland både intagna och personal. Genom olika aktiviteter hoppas man kunna fungera stödjande och hjälpande mot andra anstalter i hopp om att även dessa kommer att intressera sig för

biodling framöver.

Ett led i detta är, att man under hösten tänker starta Asptuna bigårdsförening som enbart vänder sig till andra anstalter inom kriminalvården.

Möjlighet finns också för de lokala biodlarna att göra beställningar på Asptunas välutrustade snickeriverkstad.

Du som vill lämna ramar och vax för rensning till Asptuna i höst eller beställa något från snickeriet, kontakta anstalten på telefon 08-55939221 för vidare information om alla praktiska detaljer.

Freddy Duwe

Årsrapport 2013

Jag är:

Man Kvinna

Namn:

Född år:

Invintrade samhällen 2012 st.

Vinterförluster st.

Avläggare gjorda 2013 st.

Invintrade samhällen 2013 st.

Honungsskörd totalt kg.

Jag har odlat drottningar: Ja Nej

Varroa Ja Nej

Om varroa finnes, ange bekämpningsmetoder som använts under perioden 1 okt 2012 - 30 sep 2013

Flera alternativ kan kryssas i.

Myrsyra Mjölksyra Oxalsyra Spärrbox

Drönaryngelutskärning Apistan Tymol

Annat Ange vad/ vilken metod

Ej bekämpat varroa

Rapporten är värdefull för SBR:s årsstatistik. Lämna till din förening senast 31/10

ÄNNU EN BIODLARSÄSONG närmar sig sitt slut och det är dags att tänka på årsrapporten. Av flera olika skäl är det viktigt att du lämnar in årsrapporten till din förening, t.ex:

- SBR får en pålitlig statistik om alla eller de allra flesta lämnar uppgifter
- Vi får ännu pålitligare fakta om vinterdödligheten
- SBR kan med större säkerhet inför Jordbruksverk och EU ange hur många bisamhällen vi har

Varje förening utser en eller flera pålitliga personer med hög integritet, som tar emot årsrapporterna. Dessa personer sammanställer föreningens resultat, och förstör/bränner sedan de enskilda rapporterna. Inga enskilda rapporter går vidare till SBR eller myndigheter. De utsedda personerna skall ha tystnadsplikt och inte föra några enskilda uppgifter vidare utan bara redovisa föreningens sammanställning.

Alla medlemmar bör lämna rapport och i de fall de inte är aktiva biodlare så blir det nollor i rapporten. Den ansvarige kan fylla i nollor i sammanställningen då man är säker på att medlemmen för närvarande inte har bisamhällen.

SBR:s biodlingskommitté uppmanar varje förening att arbeta aktivt för att få in så många årsrapporter som möjligt. Ett bra sätt är att ringa runt till dem som saknas och be att få uppgifterna per telefon. Det kräver något arbete, men ställer också krav på pålitlighet hos den som ringer upp.

Distrikt

Grannndistrikt är välkomna

Kronobergs Distrikt Länets bästa honung 2013 – 2 burkar 700 g lämnas till resp föreningsordförande senast 21 sept. En stationsparad drottning lottas ut bland inlämnade bidrag. Tävlingsregler se vår hemsida. Final på Honungens och äpplets dag sö 29 sept på Kurrebo. Även tävling Bästa äppelkakan. Trädgårdsmästare och biodlare Bo Lindahl, Teckomatorp föreläser om biväxter. Informationstipsrunda. Detaljerat program se vår hemsida. Samarbeta med Kurrebo och SV.

Föreningar

Grannföreningar är välkomna

Dalslands södra Bf 31 augusti *Harvens dag*, marknad i Färgelanda. 14 sep *Bygdefest* i Brälånda. *Föreningsbigården* i Stenshult är bemannad varje tisdag från kl 18. Medtag egen fika. *Hela årsprogrammet* på: www.skaffabi.nu

Göteborgs Bf 19 sep kl 19 i Gunnilse gamla småskola. Biprodukter, Invintring.

Lunds Biodlare *Honungskväll* 10 sep kl 19 på Lineros fritidsgård. *Honungsmarknad* på Mårtenstorget lö 14 sep.

Mölnåls Bf Möte 3 sep kl 18.30 i Långåkers Hembygdsgård, Källered.

Nässjöortens Bf Utvärdering av biåret samt höstmöte 5 sep kl 18 å Cubik Nässjö.

Sollentuna Bf tisdag 3 sept kl 19 på Fridshyddeväg 17. Snack fika och invintring

Sundbybergs och Spångaortens Bf Vi träffas varje onsdag kl 18 vid vår bigård på Eggeby gård, t o m 18 sep. Månadsmöte med "ljugarbank" 25 sep kl 19 i ABF:s lokaler, Esplanaden 3C i Sundbyberg. www.sundbybergsbf.se

Sundsvalls Bf . Träffa oss på Stenstadsdagarna 6-7 sep, info på hemsidan <http://www.sundsvallsbiodlare.nu/>

Söderåsens Bf Stenestads bibliotek kl 19 ti 3 sep. Året som gått. Bekämpning av kvalster. Förbereda bina för vintern.

Södra Inlands Bf Höstmöte må 9 sep i föreningsbigården kl 18. Föredrag, kaffe med dopp samt lotteri.

Södra Vätterbygdens Bf Grillafton on 11 sep kl 17. Medlemmar berättar om sin biodlarsomar och ordföranden lämnar info från föreningen och distriktet. Oxalsyra finns att köpa. Föreningen står för fikaten.

Tanums Bf Träffar torsdagar kl 18.30 på Föreningsbigården på Alnäs, Rabbalshede. Ser till bina och pratar bi. Tag med egen fikakorg. Hemsidan www.tanumsbiodlare.se visar aktuella händelser.

Uddevallanejdens Bf Besök hos Bernt Olsson to 12 sep OBS tiden kl 18. Honungsprov kan lämnas.

Uppsala Bf Vi inviger vårt nya slungrum och firar föreningens 125-årsjubileum lö 7 sep kl 14.

Vikbolandets Bf Höstmöte 19 sep kl 18.30 i Ö Stenby-Konungsunds Bygdgård. Elisabeth Wilhelmsson från SBR:s kvattlitetskommitté pratar om honungskvalitet.

Västra Frölunda Bf Träffar i Sjöbergen – ti 3

sep kl 18, ti 17 sep kl 18 och må 30 sep kl 18.

Örebro Bf *Arbetsmöten och passning* onsdagar kl 17-19 vid föreningsbigården Karlslund (4 km väster om Örebro). Kontaktpersoner Pasaga Ramic 019-126799, Hans-Olov Andersson 019-252108. *Mickelsmässmarknad* sö 22 sep kl 11-16. Kulinariskt äventyr, honungsförsäljning, visning av biodling och bihistoria.

Vi minns

Stig Engqvist

Göteryd-Markaryds Bf

Egon Andersson

Lidköpings Bf

Sten-Åke Pettersson

Ludvikabygdens Bf

Claes-Göran Scott

Ydrebygdens Bf

Bernt Olsson

Östra Blekinge Bf

Kupor och tillbehör
Trä- och plastkupor.

Nu även BJ Sherriff original

Redskap och skyddskläder

Honungshantering
Slungare, kärl, silar, glas

KRAV-godkänt renseri

Bivaxkakor
Cellstorl. 4.9, 5.1, 5.3

Stängt: 29-30/4, 10/5, 7/6, 21/6,
alla fredagar i juli-aug
Billiga pallpriser på glas och kartonger
samt bra fraktpriser!

Vax köpes!
50 kr exkl moms per kg

Förbättrad hopsättning och
vertikala handtag för stapling

Skattlåda i EPS. Ytermått
492x492 mm. Passar till
Törebodakupan nr 13-041.

Ny förbättrad kvalitetsklass!
Material 100 kg per m³

Öppettider
Mån-tors 9-17, fre 9-16
Lunchstängt 12.30-13.30

Törebodakupor i EPS
Ytermått 462x462 mm

Allt för biodlaren

MS Biredskapsfabriken AB

Tel 0506-102 73 www.biredskapsfabriken.se

Honungsbedömningskort

Utg. 2012-07-30

Ifylles av biodlaren inför bedömningen

Gulmarkerat överförs från honungsbedömningsprotokoll		Medlemsnummer:			
Bedömningskortet lämnas till biodlaren efter bedömningen		Namn:			
För beställning av SBR's honungsetikett krävs en godkänd honungsbedömning.		Genomförd Bihusesyn		Nej Ja Datum	
Kortet ska bifogas den burk som lämnas till lokalföreningen för den årliga honungsbedömningen. Kortet och ett frankerat kuvert med eget namn och adress, läggs i ett anonymt kuvert tillsammans med honungsburken och lämnas till lokalföreningen.					
Egenskaper	Värdering	Antal	Avdragsvärde	Avdrag	Noteringar (varje poängavdrag ska kommenteras)
Renhet	Inga partiklar		0,00		
	Partikel < 0,5 mm		1/partikel		
	Partikel >0,5<1 mm		4/partikel		
	Partikel > 1 mm		Underkänd		
Konsistens	Slät		0,00		
	Märkbart kornig		2,00		
	Sandig		4,00		
	Grusig		6,00		
Lukt och smak	Bra		0,00		
	Knappt märkbart främmande inslag		1,00		
	Tydligt främmande inslag		2,00		
	Obehagligt inslag		Underkänd		
Färg	För honung normal färg		0,00		
	Ojämn färg		1,00		
	För honung främmande färg		Underkänd		
Vattenhaltskontroll med refraktometer	Vattenhalt högst 20%	%	0,00		
	Vattenhalt över 20%	%	Underkänd		
Summa avdrag					

Maximala poängtalet 25 reduceras med summa avdrag. Bedömningspoängen ska vara 16 poäng eller högre samt genomförd Bihusesyn för godkänt honungsprov.

25 - summa avdrag = Bedömningspoäng

Underkänt honungsprov

Godkänt honungsprov, SBR-etiketten får användas

Ort

År-månad-dag

Honungsbedömningskommitténs ordförande

Renhet

Avdragsvärde 1 ges för varje upptäckt partikell med storleken upp till 0,5 mm.

Avdragsvärde 4 ges för varje upptäckt partikel med storleken över 0,5 mm och upp till 1 mm.

Underkänt honungsprov ges vid upptäckt av partiklar större än 1 mm.

Konsistens

Avdragsvärde 2 ges då honungens kristaller är så stora att de är märkbara dock utan att den kan betecknas sandig.

Avdragsvärde 4 ges då honungens kristaller är så stora att den känns sandig och är så hård att den inte kan beskrivas som hanterbar.

Avdragsvärde 6 ges då honungens kristaller är så stora så att den känns grusig.

Nyslungad honung och ljunghonung som inte kan bedömas eller belastas med feltal enligt ovan får endast saluföras med SBR-etikett om tilläggsetikett (nyslungad eller ljunghonung) används och att biodlaren fått tidigare honungsprov godkända enligt reglementet. Vid honungsbedömningen skall avdragsvärdet för konsistens **inte** räknas med i summa avdrag.

Lukt och smak

Avdragsvärde 1 ges om honungens lukt och smak har ett knappt främmande inslag som dock ej får göra ett obehagligt inslag.

Avdragsvärde 2 ges om honungens lukt och smak har ett tydligt främmande inslag som dock ej får göra ett obehagligt inslag.

Obehagligt inslag av lukt och smak på honungen innebär ett underkännande.

Färg

Avdragsvärde 1 ges om provet har blekts på burkens ena sida.

Underkännande ges om honungen har en för honungen främmande färg.

Vattenhalt

Vattenhalten för alla honungstyper och blandningar får vara högst 20 % undantaget ren ljunghonung som får innehålla en vattenhalt högst 23 %.

Underkänt ges för vattenhalter över ovan angivna normer eller om honungen har separerat/skiktats i en övre flytande och undre fastare fas.

Säljes material mm

Biredskap Freddy Duwe, Vårsta
Malmtorpsv. 19, 14771 Grödinge
070-5107054, info@freddyduwe.com
Öppettider se www.freddyduwe.com

Bi&Biodlingstillbehör
Smedgatan 1, Svedala.
Östra Industriområdet (vid Moltex)
Öppet: April-September
Måndag 15-18. Lördag 10-12
Övriga tider efter överenskommelse
Tel 040-160032, 040-162080,
0708-955030, 0708-955025.
Återförsäljare för Joel Svensson.
Samma priser som i katalogen.

Sigtuna Honung&Biredskap, Fridal,
195 96 Rosersberg Tel 070-5914284
info@sigtunahonung.se
Öppettider se: www.sigtunahonung.se

Sigilletiketter till din honung
www.honungssigillet.se Jens Larsen
0734-451930 info@honungssigillet.se

Parningsmtrl. Enramslådor Typ SBR,
Ytterhus för 2, Transportlådor för 6.
Jenter komplett. 0706669369 Borås

Sjölies honungsslossare LN 10 000 :-
inkl moms. Tfn 0470-940 03.

Perforator "perfekt". Lågnormal. Ny-
pris 10000:-. Säljes för 3000:-. Norra
Småland. Tel 0761046308

Bidrottningar

Bidrott, gula, ita.
Odl efter renp sedan -62
Arne Håkansson 073 8058872

Köpes

Begagnad men fullt användbar in-
semineringsutrustning önskas köpa.
Lars@naimell.se. Tfn: 070-543 7998.

Honung köpes! Vi hämtar grovsilad
honung hos Dig, lånar ut tunnor och palltan-
kar. Snabb betalning - bästa marknadspris.
Krav, ljunng och skogs betalas extra.

Mats Karlsson 0122-30072, 070-2094950
Göran Sundström 070-5664268

Karusellseparatorm

Rensar alla sorters honung från vax
Även ljunghonung utan problem
För information
arneoroug@hotmail.com

Biredskap – allt för LN	Pris per st
Avtäckningshyvel 85watt	400 kr
40 st beg oisolerade 10 ramars lådor	90 kr
Honungsslossare sjölies lilla	600 kr
Honungskärl 120kg med kran	300 kr
Honungspump 1 fas	7 000 kr
Honungsrörare	900 kr
Kartonger till 12x700gr Text Södertäljehonung	5 kr
Nya Lagringskärl 30kg	40 kr
Plåtlock till 350gr glasburk	50 öre
Plåtlock till 700gr glasburk 82mm	50 öre
20 st plåtlock isolerade och oisolerade	100 kr
Refraktometer	300 kr
Rostfri honungssil mellan slunga och pump	3 500 kr
Rostfri Sil-Centrifug handvev	3 500 kr
Rostfria silar	200 kr
60 kg vaxmellanväggar	60 kr/kg

Önskar intresse via mail – kurtholtmar@telia.com

Svensk Honungsförädling

Trumpetarevägen 5, 590 19 Mantorp
Tel: 0735-23 31 00, Fax: 0142-828 59
hf@svenskhonungsforadling.se

VD: Anders Lindahl, 0705-73 16 12

Platschef: Magnus Fransson, 0735-23 31 02,
magnus.fransson@svenskhonungsforadling.se

Order/Sekr: Helena Wikström, 0735-23 31 03,
helena.wikstrom@svenskhonungsforadling.se

Import/Export: Christer Ankarlid, 0735-23 31 01,
christer.ankarlid@svenskhonungsforadling.se

Ekonomi: Anders Källner, 0734-48 89 00,
ekonomi@svenskhonungsforadling.se

Återtag: Magnus Spångberg, 0735-23 31 04,
lagret@svenskhonungsforadling.se

Styrelseordf: Gösta Rappe 0708-10 90 90

Svenska Biprodukter

Frysvägen 6, 556 52 Jönköping,
Tel: 036-36 16 80, Fax: 036-690 32
info@svenskabiprodukter.se

VD: Anders Lindahl, 0705-73 16 12

Verksamhetsansvarig: Krister Linnell, 0705-
41 03 22, krister.linnell@svenskabiprodukter.se

Order/Sekr: Helena Wikström, 0735-23 31 03
helena.wikstrom@svenskabiprodukter.se

Ekonomi: Anders Källner, 0734-48 89 00,
ekonomi@svenskabiprodukter.se

Lager/Slingbil/Återtag: Magnus Spångberg,
0735-23 31 04, slingbil@svenskabiprodukter.se

Styrelseordf: Gösta Rappe 0708-10 90 90

Utveckla binäringen i Jönköpings län
– låt dig inspireras, delta i höstens program!

Lördag 7/9 Studieresa för biodlare - Honungshus i Halland och Skåne
Torsdag 12/9 Bygg din biodling i vår "Biverkstad". Kostnadsfri inspirationsträff och föredrag
Lördag 14/9 Produktutveckling - Med råvaror från bikupan och örtagården till nytta och nöje. Lisén Sundgren
Lördag 12/10 Hur säljer jag min honung? Del 1, Marknadsför din produkt på svensk livsmedelsmarknad
Lördag 9/11 Hur säljer jag min honung? Del 2. Kursledare är Lars Johansson, LivsTek både på del 1 och 2

Samtliga tillfällen (ej studieresan och Biverkstaden) är mellan 09:00 - 17:00 på Vrigstad Vårdshus (vägbeskrivning på www.hotelvrigstad.se). Kostnad: 500 kr/kursdag inkl. mat. Biverkstaden den 12/9 är gratis (anmälan krävs)
Anmälan: senast en vecka innan respektive dag på www.lrf.se/jonkoping eller 036-34 23 56.
Mer info: 070 735 28 58, e-post: lotta.fabricius@lrf.se

SBR kontakt

FÖRBUNDEXPEDITIONEN

Trumpetarevägen 5, 59019 MANTORP
Tel: 0142-482000

Förbundssekreterare:

Jonas Eriksson, 0142-482001
E-post: jonas.eriksson@biodlarna.se

Förbundsadministratör

Maj-Britt Järnvall, 0142-482002
E-post: maj-britt.jarnvall@biodlarna.se

Ekonomiansvarig

Anette Irebro, 0142-482003
E-post: anette.irebro@biodlarna.se

Etikettbeställningar, registrering medlemmar

Vakant
E-post: sbr@biodlarna.se

Plusgiro: 86 85-0. **Bankgiro:** 413-6149.

Öppet: må-to: 08.00-16.00, fre: 08.00-14.00.
Lunchstängt 12.00 - 13.00.

BIHÅLSOKONSULENT

Preben Kristiansen. Tel 0142-482007.
E-post: preben.kristiansen@biodlarna.se

UTVECKLINGSKONSULENT

Peder Lilja, 0142-482005
E-post: peder.lilja@biodlarna.se

SBR:s BIBLIOTEK

Ultunabiblioteket, SLU, Box 7071,
75007 UPPSALA. Tel vx 018-671000.
Låneböcker beställs genom ditt lokala
bibliotek.

REDAKTÖR

Erik Österlund,
Bäckaskog 663, 69492 Hallsberg.
Tel: 0142-482006, 0582-611682.
E-post: erik.osterlund@biodlarna.se

Prenumeration på BITIDNINGEN

Tidningen är en medlemsförmån för medlemmar i SBR. Du kan också prenumerera separat på Bitidningen. Du betalar då 500:- kr för ett helår (inom Sverige) på pg 86 85-0 till SBR.

Artiklar och mötesnotiser till BITIDNINGEN

Skickas till redaktörens adress. Författarna ansvarar för innehållet i sina artiklar, som ej behöver återge redaktionens eller förbundets mening. Ett år efter utgivning av den tryckta tidningen läggs denna ut på SBR:s hemsida biodlarna.se

Annonser till BITIDNINGEN

Till Bitidningens redaktör. Se adresser och telefon och e-post härintill. Annonsspriser se annonsidan **Marknaden**.

AVELSPROJEKT

Lotta Fabricius-Kristiansen, 0707-352858
E-post: lotta.fabricius-kristiansen@biodlarna.se

WEBANSVARIG

Mats Jedmo, 0705-633418
E-post: mats.jedmo@biodlarna.se

MODERATOR SBR:S FORUM

Mats Jedmo, 0705-633418
E-post: moderator@biodlarna.se

SBR STYRELSE

Förbundsordförande

Marita Delvert,
Grevgatan 35, 11453 STOCKHOLM
Tel. 0142-482008.
E-post: marita.delvert@biodlarna.se

Vice förbundsordförande

Sture Käll, Målskog,
56391 GRÄNNA. Tel 073-8345016.
E-post: sture.kall@biodlarna.se

Styrelseledamot: Olle Boman,
Måsgatan 7, 93231 Skelleftehamn
Tel 070-2482168.
Epost: olle.boman@biodlarna.se

Styrelseledamot: Anders Hansson,
Lilla Alstad 52, 23196 Trelleborg. 0705-301695
anders.hansson@biodlarna.se

Styrelseledamot: Lars Hellander,
Gustav III:s väg 80, 16837 Bromma.
Tel 070-2163390.
Epost: lars.hellander@biodlarna.se

Styrelseledamot: Ingmar Wahlström,
Östra Karsbo 502, 37045 Fågelmara.
Tel 070-9929330.
Epost: ingmar.wahlstrom@biodlarna.se

Styrelseledamot: Hanne Uddling,
Vansö Rosenberg, 64592 Strängnäs.
Tel 073-3341418
Epost: hanne.uddling@biodlarna.se

Styrelsesuppleant: Rasudin Becirbegovic,
Prästgårdsleden 4 A, 59542 Mjölby.
Tel 070-4684336.
E-post: rasudin.becirbegovic@biodlarna.se

Styrelsesuppleant: Viktoria Bassani,
Lilla vägen 12, 23591 Vellinge. 0706-249672
viktoria.bassani@biodlarna.se

Styrelsesuppleant: Monica Selling,
Dale Prästgård 305, 47492 Ellös. 0304-50502
monica.selling@biodlarna.se

Annonstaxa

KOMMERSIELLA ANNONSER

Ta kontakt med Bitidningens redaktion, Bäckaskog 663, 69492 Hallsberg.
Tel 0142-482006, 0582-611682. E-post: erik.osterlund@biodlarna.se

Uppslag (två sidor): s/v 18.000:-, 4-färg 21.000:-.

Baksidan: format - hela sidan utom 7 cm överst av sidan: ej s/v, 4-färg 15.000:-.

Helsida (1/1): s/v 9.900:-, 4-färg 12.900:-.

Halvsida (1/2), format - 183 mm bred x 130 mm hög, 120 mm bred x 200 mm hög,
eller motsvarande: s/v 5.400:- 4-färg 7.400:-.

Kvartssida (1/4), format - 183 mm x 65 mm, 120 mm x 100 mm, 57 mm x 210 mm,
eller motsvarande: s/v 3.000:-, 4-färg 5.000:-.

Åttondelssida (1/8), format - 120 mm x 50 mm, 57 mm x 105 mm: s/v 1.700:-,
4-färg 3.000:-.

Sextondelssida (1/16), format - 120 mm x 25 mm, 57 mm x 50 mm: s/v 600:-,
4-färg 1500:-.

Mini-annons (1/32), format - 57 mm x 25 mm: sv/ 300:-, ej färg.

Färgsidor. Färg kan erhållas på alla sidor.

Rabatter. 3 på varandra följande identiska annonser ger 10% rabatt. 6 på varandra följande ger 25%.

Annonsmaterialet lämnas normalt i färdigmonterad form med eventuella bildfiler och i aktuella fall färgfördelade sådana på CD-skiva (glöm ej typsnitten). Det kan också lämnas som positivt pappersoriginal eller som film. Om materialet lämnas i form av manuskript och bildoriginal uttas scanningskostnad för bilder med 100:-/sv-bild och 250:-/4f-bild. För åttondelssideannonser och större tillkommer dessutom i sådant fall layoutkostnad efter överenskommelse.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp, om inte angivelse om senare publicering anges.

RADANNONSER

Radannonser placeras löpade efter varandra och tillsammans i slutet av tidningen under huvudrubriken "Marknadsplatsen". De samlas under ämnesrubriker. Inga bilder tas in här.

Utseende. Stilen är fast, 7,5 p DIN, och spaltbredden 42 mm. Det ger ca 30 bokstäver per rad. Minimistorleken på en radannons är 2 rader/50 kr. De första 1-3 orden i annonsen blir i fetare stil. Det normala avståndet mellan två annonser är en blankrad.

Betalning. Radannonser skall betalas in i förskott via plusgirot. Betala i god tid så att annonsen kommer fram före manusstopp.

Pris: 25:-/rad. På radannonser ges ingen mängdrabatt.

Storlekar: Exempel: 2 rader [- 60 bokstäver] - 50:-, 3 rader [ca 61-90 bokstäver] - 75:- och 4 rader [ca 91-120 bokstäver] - 100:- kr.

Gratis. Två radannonser/år om högst 3 rader är gratis för medlem.

Annonsmaterial. Radannonserna skickas via plusgiro till SBR, pg 86 85-0, med annonstexten angiven på blanketten. Ange antalet rader och antalet bokstäver. Radannonser som inte får plats på meddelanderutan på inbetalningskortet kompletteras med separat inskickad annonsstext, via e-post eller brev. Betalning kan också ske via plusgiro eller bank över internet. Då behövs separat inskickad text med e-post, med uppgifter så att betalning och text kan identifieras att höra ihop. Ange noga på inbetalningskort då sådant används och med annonstext, om denna skickas separat, så att dessa kan identifieras att höra ihop.

Publicering. Om inget annat anges tas annonsen in i nästkommande nummer med hänsyn taget till ankomsten och manusstopp.

Posttidning B — Bitidningen

Tryckort: Vimmerby

**Obeställbar tidning återsändes till SBR:s exp.,
Trumpetarevägen 5, 590 19 Mantorp.**
Dit anmäles även adressändringar.

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen
med den nya adressen angiven på tidningens framsida,
dvs ej på adressidan.

Erbjudande från BiButiken:

Beställ på www.biodlarna.se eller ring SBR direkt på telefon 0142-482000.

• Alla priser inkl frakt. • Betala säkert med konto/kreditkort.

Badhandduk

Art nr 53700

Helbroderad i härlig frotté.
Storlek 70x130 cm.

100:- Sänkt medlemspris inkl frakt
Ordinarie pris: 229:- inkl frakt

55:-

Medlemspris inkl frakt
Ordinarie pris inkl frakt: 65:-

Anteckningsblock med penna

Art nr 53427

Linjerat skrivblock och penna i återvunnet material.
SBR:s logga både på block och penna
Mått: 115 x 180 mm

Penna

Art nr 53428

Bläckpenna med SBR:s logga.
Enkelt sätt att visa sin tillhörighet.

Medlemspris inkl frakt **15:-**
Ordinarie pris: 20:- inkl frakt

